

2

**ДО  
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА  
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**И С К А Н Е**

**ОТ ПЛЕНУМА НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, НАКАЗАТЕЛНА, ГРАЖДАНСКА И ТЪРГОВСКА КОЛЕГИИ, ЗА ОБЯВЯВАНЕ ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТТА НА ПАРАГРАФ 6, Т. 1 И Т. 2 ОТ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА КОНСТИТУЦИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (Д.В., БР. 27 ОТ 31.03.2006 Г.), С КОЙТО В ЧЛ. 129 СЕ ПРАВЯТ СЛЕДНИТЕ ИЗМЕНЕНИЯ: Т. 1: 1. СЪЗДАВА СЕ НОВА АЛ. 4: “В СЛУЧАИТЕ ПО АЛ. 3, Т. 5 ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД, ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА ВЪРХОВНИЯ АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД И ГЛАВНИЯТ ПРОКУРОР СЕ ОСВОБОЖДАВАТ ОТ ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКАТА ПО ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА ЕДНА ЧЕТВЪРТ ОТ НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ, ПРИЕТО С МНОЗИНСТВО ДВЕ ТРЕТИ ОТ НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ. ПРЕЗИДЕНТЪТ НЕ МОЖЕ ДА ОТКАЖЕ ОСВОБОЖДАВАНЕТО ПРИ ПОВТОРНО НАПРАВЕНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ.”; Т. 2: “ДОСЕГАШНИТЕ АЛ. 4 И 5 СТАВАТ СЪОТВЕТНО АЛ. 5 И 6.”**

**УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

Моля да обявите за противоконституционен изцяло параграф 6 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България.

Отправляме към вас това искане на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 153 и чл. 158, т. 3 от Конституцията, както и т. 3 от тълкувателно решение на Конституционния съд №3 по к.д. 22/ 2002 г.

Първият основен въпрос, който се поставя пред вас, естествено се отнася до компетентността на Конституционния съд да разглежда дела с искане за обявяване на противоконституционност на закони, с които се изменя или допълва Конституцията на Република България. На този въпрос Конституционният съд е отговорил еднозначно и ясно в т. 3 от диспозитива си по к.д. №22/ 2002 г.: “Закон за изменение и допълнение на Конституцията, приет от Обикновено народно събрание, подлежи на общо основание на контрол за конституционносъобразност относно това дали е спазен редът,

установен в чл. 154 и 155 от Конституцията и дали в съответствие с чл. 153 от нея, промяната не засяга въпроси от изключителна компетентност на Велико народно събрание (чл. 158 от Конституцията)”.

Съставът на Върховния касационен съд счита, че приемайки параграф 6 от Закона, 40-тото Обикновено народно събрание е превишило компетентността си и се е произнесло по въпрос, който е от изключителната компетентност на Велико народно събрание.

Съгласно чл. 153, народното събрание може да изменя и допълва всички разпоредби на Конституцията, с изключение на тези, предоставени в правомощията на Велико народно събрание. Според чл. 158, т. 3 от Конституцията, Велико народно събрание решава въпросите за промени във формата на държавно устройство и на държавно управление. Дефиниция на понятието “форма на държавно управление” е направена с тълкувателно решение №22/ 2002 г., която в интересувания ни тук смисъл е потвърдена и с решение №8 по конституционно дело №7/2005 г. И двете решения на Конституционния съд имат за предмет нормативно тълкуване, което обосновава безусловно задължителния им характер.

Според Конституционния съд, в понятието “форма на държавно управление” се включват не само определянето характера на държавата като парламентарна или президентска република, или монархия, а и системата от висши държавни институции, тяхното съществуване, организация, начин на формиране и мандат. Във формата на държавното управление се включват и възложените от Конституцията на тези институции дейности и правомощия, доколкото с изменението им се нарушава балансът между тях при съблюдаване на основните принципи, върху които е изградена държавата – народен суверенитет, върховенство на основния закон, политически плюрализъм, разделението на властите, правовата държава и независимостта на съдебната власт.

Излишно е да се добавят аргументи към решенията на Конституционния съд. Ще акцентираме само на един от тях.

Дискусиите, които решенията на Конституционния съд породиха основно в политическите и юридическите среди, сякаш заобиколиха един централен проблем. Формата на държавно управление в неговия модерен смисъл не може да игнорира понятието за правовата държава, което е и основен принцип и изискване към конституционализма, включително относно формата на държавното управление като елемент от този конституционализъм. Правовата държава провъзгласява върховенството на закона и разделението на властите и е контрапункт на тоталитарно устроена държава, която поради естествения си характер игнорира както върховенството на закона, така и разделението на властите, включително реалната независимост на съдебната власт. Бъде ли нарушен принципът на правовата държава с конституционни изменения, които ревизират статута и съотношенията между основни органи и институции, формиращи държавното управление в неговата цялост, ще има

4

съвсем разбираемо и промяна във формата на държавното управление. Не може правовият характер на държавата, принципът на разделение на властите и независимостта на съдебната власт да бъдат нарушени и това да не касае по никакъв начин формата на държавно управление. В такива случаи всякакви съображения за единен характер и същност на държавната власт, които едва ли не преодолявали принципа за разделение на властите, звучат несериозно.

Конкретният случай е точно такъв. Директната възможност Народното събрание да предизвиква смяна на някои от висшите ръководители на съдебната власт (чрез повторно решение при първоначален отказ на президента) е явна и недопустима намеса на законодателна власт в съдебната. Чрез направеното конституционно изменение се извършва и недопустима промяна в статуса на висшите ръководители на съдебната система, отнасящ се до предсрочното прекратяване на мандата им. И двете последици от приемането на параграф 6 води директно до промени, попадащи в характеристиката на понятието “форма на държавно управление”. Това е казано изрично в решение №3/ 2002 г.: “Неразривно свързано с формата на държавно управление, която би се променила е и ако се променят структурата, формирането и функциите на звената от съдебната система и **статутът на нейните органи, включително висшите конституционно установени длъжности**”.

Изложеното дотук е напълно достатъчно, за да се мотивира цялостната противоконституционност на параграф 6 от Закона, като недопустимо приет от Обикновено народно събрание, което не е овластено да стори това, предвид забранителната норма на чл. 158, т. 3 от Конституцията.

Ще изложим само още няколко съображения относно това колко сериозно е нарушен принципът за разделение на властите и правовият характер на държавата с приемането на параграф 6.

Първо. Прекият контрол и интервенция по отношение на статута на тримата ръководители на съдебната власт се извършва на практика от най-политизирания орган в държавата – Народното събрание. Това създава опасности в две насоки. Конституционното изменение може да способства за реализиране на политически мотив за предсрочно прекратяване на мандата на някои от тях. Обратно, може да създаде политически комфорт и закрила, макар да са налице обективно условия за прекратяване на мандата на конкретен висш ръководител.

Второ. Създават се два органа, които биха могли да прекратяват мандата на висшите ръководители на съдебната система – Народното събрание и Висшия съдебен съвет. Съществува опасност практическото прилагане на критериите съдържателно и смислово да се размине – казано иначе, липсва механизъм, който да уеднакви прилагането на тези критерии. На практика ВСС винаги ще очаква политическо решение при новосъздадената възможност Народното събрание да отстранява ръководителите. Това ще е една естествена реакция не само поради върховенството на парламента, който например

приема бюджета на съдебната власт, но дори и само поради обстоятелството, че една втора от неговите членове са излъчени от него. Твърде силно става участието на законодателната власт (политическа по дефиниция) в дейността на съдебната власт. Напълно достатъчно е, че парламентът излъчва една втора от състава на Висшия съдебен съвет, който е кадровият орган на системата, както и че министърът на правосъдието, като представител на изпълнителната власт, ръководи неговите заседания.

Трето. И без атакувания параграф 6, съдебната система е достатъчно интегрирана в единната държавна власт. Като справка: новите правомощия на министъра, някои от които, ако не бъдат премахнати, би могло да бъдат евентуално самостоятелен предмет за атакуване пред Конституционния съд; публичните доклади от ръководителите на системата, които представят пред парламента; сведенията до функционален имунитет на магистратите; разширяване на основанията за освобождаването на магистратите, ограничавайки реално принципа за несменяемост. Нужно ли е наред с всичко това да се установява явен политически контрол и върху висшите ръководители на системата.

Накрая, вероятно не е без значение да се каже, че в хода на приемане на Конституцията към Народното събрание бяха отправени редица предупреждения от авторитетни държавни институции, органи и неправителствени организации във връзка с приемането на атакуваната сега от нас конституционна разпоредба. Всички те изразиха становище, че разпоредбата е насочена срещу независимостта на съдебната система и нарушава принципа за разделение на властите. За голямо съжаление всички те бяха отхвърлени. Ще посочим няколко от по-важните предупреждения: обръщението на президента Георги Първанов към народните представители и нацията по повод четвъртата годишнина от встъпването му в длъжност като държавен глава от 20.01.2006 г.; становищата на председателя на ВКС Иван Григоров, председателя на ВАС Константин Пенчев, главния прокурор Борис Велчев, директора на НСЛС Ангел Александров и представителя на президента Пламен Киров, изказани при изслушването им от Временната комисия на Народното събрание за подготовка на предложения за промени в Конституцията на Република България – протокол №2 от 27.01.2006 г., становище до председателя на Народното събрание от Управителния съвет на Съюза на съдиите от месец февруари 2006 г. (прилагаме ги към искането).

Уважаеми конституционни съдии, вземайки предвид изложените съображения, молим да уважите направеното от нас искане, като обявите за изцяло противоконституционен параграф 6 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България на основание чл. 149, ал. 1, т. 2, чл. 153 и чл. 158, т. 3 от Конституцията на Република България.

Моля, като заинтересовани страни по делото, да призовете Народното събрание, Министерския съвет, Висшия съдебен съвет, Министъра на правосъдието, Висшия адвокатски съвет, Върховния административен съд,

6

главния прокурор, Съюза на съдиите в България, Асоциацията на прокурорите в България, Камарата на следователите, института "Отворено общество", както и други обществени организации, участвали в дебата по приемане на Конституцията, чиито становища сметете, че биха били от значение при решаването на делото.

Приложения:

1. Обръщение на президента Георги Първанов към народните представители и нацията по повод четвъртата годишнина от встъпването му в длъжност като държавен глава от 20.01.2006 г.;
2. Протокол №2 от 27.01.2006 г. от заседанието на Временната комисия за подготовка на предложения за промяна в Конституцията на Република България;
3. Становище до председателя на Народното събрание от Управителния съвет на Съюза на съдиите от месец февруари 2006 г.

С уважение,

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС:

  
/ИВАН ГРИГОРОВ/

ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛ:

  
/БЛАГОВЕСТ ПУНЕВ/

ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛ:

  
/РУМЕН НЕНКОВ/

ЗАМ.ПРЕДСЕДАТЕЛ:

  
/ЛЮБКА ИЛИЕВА/



# **Р Е Ш Е Н И Е**

**№ 1**

**гр.София, 05.06.2006 г.**

Пленумът на Върховния касационен съд на Република България, в заседанието си на 05.06.2006 г., в състав:

**Председател:** Иван Григоров

**Зам.председател:** Благовест Пунев

**Зам.председател:** Румен Ненков

**Зам.председател:** Любка Илиева

**Председател на I гр.отд.:** Ани Аджемова

**Председател на II гр.отд.:** Милена Жабинска

**Председател на III гр.отд.:**Таня Митова

**Председател на IV-а гр.отд.:** Добрила Василева

**Председател на IV-б гр.отд.:** Жанета Найденова

**Председател на I търг.отд.:** Таня Райковска

**Председател на II търг.отд.:** Татяна Върбанова

**Председател на I нак.отд.:** Бойка Попова

**Председател на II нак.отд.:** Савка Стоянова

**Председател на III нак.отд.:** Елияна Карагъзова

**Член съдии:**

Кръстьо Яначков, Гроздан Илиев, Йорданка Данова, Божидар Сукнаров, Пламен Томов, Иван Недев, Никола Хитров, Росица Ковачева, Красимира Харизанова, Лидия Иванова, Жанин Силдарева, Капка Юстинянова, Елса Ташева, Елена Величкова, Лидия Стоянова, Евелина Стоянова, Мария Логофетова, Ваня Алексиева, Лиляна Борисова, Симеон Чаначев, Марио Бобатинов, Тодор Домузчиев, Саша Раданова-Томова, Надежда Зекова, Надя Зяпкова, Бранислава Павлова, Емануела Балевска, Вероника Имова, Огнян Ризов, Теодора Нинова, Стоил Сотиров, Маргарита Соколова, Борислав Ангелов, Красимир Харалампиев, Ценка Георгиева, Борислав Белазелков, Дария Проданова, Ани Саралиева, Светла Цачева, Стойчо Пейчев, Любка Първанова, Юрий Кръстев, Радостина Караколева, Веска Райчева, Мария Славчева, Пламен Стоев, Костадинка Арсова, Елеонора Чаначева, Златка Русева, Ружена Керанова, Галина Димитрова-Михайлова, Дияна Ценева-Каменова, Бойка Ташева, Мария Иванова, Светлана Калинова, Фиданка Пенева, Елена Авдева, Ивета Анадолска, Марио Първанов, Гълъбина Петрова, Лидия Рикевска, Мариана Костова, Снежанка Николова, Емил Марков, Камелия Иванова, Капка Костова, Кети Маркова, Татяна Кънчева, Албена Бонева, Емил Томов, Светла Димитрова, Биляна Чочева, Бонка Дечева, Николай Дърмонски, Цветинка Пашкунова.

На заседанието присъствуваха 80 съдии от общо 89 съдии.

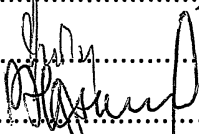
При участието на секретаря-протоколист Мариана Иванчева.

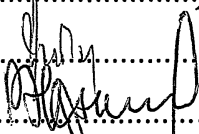
## РЕШИ:

Сезира Конституционния съд на Република България с искане за обявяване на противоконституционността на параграф 6, т.1 и т.2 от Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Република България /ДВ, бр.27 от 31.03.2006 г./, с които се правят изменения в чл.129 от Конституцията.

Председател: Иван Григоров..... 

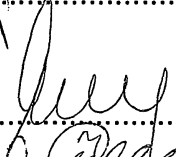
Зам.председател: Благовест Пунев..... 


Зам.председател: Румен Ненков..... 

Зам.председател: Любка Илиева..... 


Председател на I гр.отд.: Ани Аджемова..... 


Председател на II гр.отд.: Милена Жабинска..... 

Председател на III гр.отд.:Таня Митова..... 

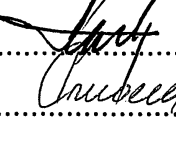
Председател на IV-а гр.отд.: Добрила Василева..... 

Председател на IV-б гр.отд.: Жанета Найденова..... 

Председател на I търг.отд.: Таня Райковска..... 

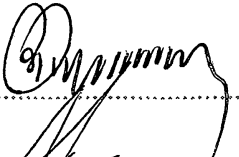
Председател на II търг.отд.: Татяна Върбанова..... 

Председател на I нак.отд.: Бойка Попова..... 

Председател на II нак.отд.: Савка Стоянова..... 

Председател на III нак.отд.: Елияна Карагъзова..... 

### ЧЛЕН СЪДИИ:

1. КРЪСТЬО ИВАНОВ ЯНАЧКОВ..... 

2. ГРОЗДАН НИКОЛОВ ИЛИЕВ..... 





- 3. ЙОРДАНКА ЙОРДАНОВА ДАНОВА.....
- 4. БОЖИДАР ВЕСЕЛИНОВ СУКНАРОВ.....
- 5. ПЛАМЕН ТОМОВ ТОМОВ.....
- 6. ИВАН МИХАЙЛОВ НЕДЕВ.....
- 7. НИКОЛА ЕМАНУИЛОВ ХИТРОВ.....
- 8. РОСИЦА ИВАНОВА КОВАЧЕВА.....
- 9. КРАСИМИРА СТОЯНОВА ХАРИЗАНОВА.....
- 10. ЛИДИЯ ПЕТРОВА ИВАНОВА.....
- 11. ЖАНИН ПЕНЧЕВА СИЛДАРЕВА.....
- 12. КАПКА СТОЕВА ЮСТИНЯНОВА.....
- 13. ЕЛСА ВАСИЛЕВА ТАШЕВА.....
- 14. ЕЛЕНА ТОДОРОВА ВЕЛИЧКОВА.....
- 15. ЛИДИЯ ХРИСТОВА СТОЯНОВА.....
- 16. ЕВЕЛИНА АЛЕКСАНДРОВА СТОЯНОВА.....
- 17. МАРИЯ ФИЛИПОВА ЛОГОФЕТОВА.....
- 18. ВАНЯ МИРЧЕВА АЛЕКСИЕВА.....
- 19. ЛИЛЯНА МЕТОДИЕВА БОРИСОВА.....
- 20. СИМЕОН АЛЕКСАНДРОВ ЧАНАЧЕВ.....
- 21. МАРИО ХРИСТОВ БОБАТИНОВ.....
- 22. ТОДОР ИВАНОВ ДОМУЗЧИЕВ.....
- 23. САША ДИМИТРОВА РАДАНОВА-ТОМОВА.....
- 24. НАДЕЖДА АНДРЕЕВА ЗЕКОВА.....
- 25. НАДЯ ТОДОРОВА ЗЯПКОВА.....
- 26. БРАНИСЛАВА КРАЧУНОВА ПАВЛОВА.....
- 27. ЕМАНУЕЛА КОНСТАНТИНОВА БАЛЕВСКА.....

*[Handwritten signatures and initials are present over the list items, including names like 'Mira', 'Lidia', 'Maria', 'Vanya', 'Sasha', 'Nadezda', 'Nadya', 'Branislava', and 'Emanuela'.]*



- 28. ВЕРОНИКА АТАНАСОВА ИМОВА.....
- 29. ОГНЯН БОРИСОВ РИЗОВ.....
- 30. ТЕОДОРА ГЕОРГИЕВА НИНОВА.....
- 31. СТОИЛ ХРИСТОВ СОТИРОВ.....
- 32. МАРГАРИТА ВАСИЛЕВА СОКОЛОВА.....
- 33. БОРИСЛАВ ЦВЕТКОВ АНГЕЛОВ.....
- 34. КРАСИМИР ИВАНОВ ХАРАЛАМПИЕВ.....
- 35. ЦЕНКА ИВАНОВА ГЕОРГИЕВА.....
- 36. БОРИСЛАВ НИКОЛОВ БЕЛАЗЕЛКОВ.....
- 37. ДАРИЯ НИКОВА ПРОДАНОВА.....
- 38. АНИ ЛЮБЕНОВА САРАЛИЕВА.....
- 39. СВЕТЛА ЛЮДМИЛОВА ЦАЧЕВА.....
- 40. СТОЙЧО ЛОЗАНОВ ПЕЙЧЕВ.....
- 41. ЛЮБКА БОГДАНОВА ПЪРВАНОВА.....
- 42. ЮРИЙ ДИМИТРОВ КРЪСТЕВ.....
- 43. РАДОСТИНА ЦОНЕВА КАРАКОЛЕВА.....
- 44. ВЕСКА ВАСИЛЕВА РАЙЧЕВА.....
- 45. МАРИЯ ВАСИЛЕВА СЛАВЧЕВА.....
- 46. ПЛАМЕН ГЕОРГИЕВ СТОЕВ.....
- 47. КОСТАДИНКА ПЕТРОВА АРСОВА.....
- 48. ЕЛЕОНОРА ВЕЛИНОВА ЧАНАЧЕВА.....
- 49. ЗЛАТКА РУСЕВА РУСЕВА.....
- 50. РУЖЕНА ГЕОРГИЕВА КЕРАНОВА.....
- 51. ГАЛИНА ТАНОВА ДИМИТРОВА- МИХАЙЛОВА.....
- 52. ДИЯНА ЦВЕТАНОВА ЦЕНЕВА-КАМЕНОВА.....

*[Handwritten signature]*

*[Handwritten signature]*

*[Handwritten signature]*

*[Handwritten signature]*

*[Handwritten signature]*

*[Handwritten signature]*

*[Handwritten signature]*

*[Handwritten signature]*

*[Handwritten signature]*

*[Handwritten signature]*

*[Handwritten signature]*



- 53. БОЙКА СТОИЛОВА ТАШЕВА .....
- 54. МАРИЯ ИЛИЕВА ИВАНОВА.....
- 55. СВЕТЛАНА ПЕТРОВА КАЛИНОВА.....
- 56. ФИДАНКА НАЙДЕНОВА ПЕНЕВА.....
- 57. ЕЛЕНА НИКОЛОВА АВДЕВА.....
- 58. ИВЕТА ТОДОРОВА АНАДОЛСКА.....
- 59. МАРИО ПЪРВАНОВ ПЪРВАНОВ.....
- 60. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА ПЕТРОВА.....
- 61. ЛИДИЯ ПЕЕВА РИКЕВСКА.....
- 62. МАРИАНА ГОСПОДИНОВА КОСТОВА.....
- 63. СНЕЖАНКА СТОЯНОВА НИКОЛОВА.....
- 64. ЕМИЛ НИКОЛОВ МАРКОВ.....
- 65. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА ИВАНОВА.....
- 66. КАПКА ВАСИЛЕВА КОСТОВА.....
- 67. КЕТИ МЕТОДИЕВА МАРКОВА.....
- 68. ТАТЯНА НИКОЛОВА КЪНЧЕВА.....
- 69. АЛБЕНА ТОДОРОВА БОНЕВА.....
- 70. ЕМИЛ ИВАНОВ ТОМОВ.....
- 71. СВЕТЛА ДОЧЕВА ДИМИТРОВА.....
- 72. БИЛЯНА ДАВИДОВА ЧОЧЕВА.....
- 73. БОНКА КОСТАДИНОВА ДЕЧЕВА.....
- 74. НИКОЛАЙ ИВАНОВ ДЪРМОНСКИ.....
- 75. ЦВЕТИНКА НИКОЛАЕВА ПАШКУНОВА.....

*[Handwritten signatures for items 53-59]*

*[Handwritten signatures for items 61-73]*

*[Handwritten signature for item 75]*



## **Обръщение на президента Георги Първанов към народните представители и нацията по повод четвъртата годишнина от встъпването му в длъжност като държавен глава**

20-01-2006 11:19 |

*Народно събрание*

***Уважаеми господин Председател,  
Уважаеми господин Вицепрезидент,  
Уважаеми господин министър-председател,  
Уважаеми народни представители,  
Уважаеми министри,  
Госпожи и господа,  
Ваши Превъзходительства,***

Вече стана традиция по повод годишнината от встъпването ми в длъжност да използвам високата трибуна на българския парламент, за да отправя своето обръщение към Народното събрание и към нацията.

Права го не защото има формално конституционни изисквания за това, а защото се чувствам морално задължен да направя този отчет, тази етапна равностетка, особено сега, когато навлизам в последната година от мандата си.

Първият ми голям ангажимент, поет при полагането на клетвата тук, преди четири години, беше да работя в името на националното помирение и съгласие. Всяко мое действие от този момент до сега беше мотивирано от разбирането, че съм президент на всички български граждани – без значение на етническия им произход, религия, възраст, местоживееене. На всички – независимо от това дали са гласували за мен или и досега яростно ме отричат.

И днес, от дистанцията на времето съм още по-убеден, че мисията на президента е да обединява, не да разделя и да противопоставя. Убеден съм, че толерантността между етносите, религиите и партиите няма алтернатива, че управлението чрез максимално съгласие е най-сигурната гаранция за успеха на България.

Страх се да се придържам коректно и към друг мой ангажимент – президентската институция да бъде фактор на стабилността и разумната промяна, на деловото партньорство с другите институции, на коректния диалог с партиите и с гражданските структури.

***Уважаеми госпожи и господа,***

Основателно всички днес – и управляващи, и опозиция определят като първи и най-важен приоритет за настоящата година постигането на членството ни в ЕС в срока, който е взаимно утвърден от България и страните-членки – 1 януари 2007 г.

Отдавна членството ни в ЕС не е част от външната политика на страната. Евроинтеграцията е преди всичко наша вътрешна работа, наш проблем, свързан с адаптирането на българската държава към изискванията и стандартите на демократичния свят.

Добре е, че Народното събрание успя да приеме такъв голям брой закони, необходими за европейската ни интеграция. Впрочем, дължен съм да подчертая, че никога досега българският парламент не е работил така интензивно, както през последните 5-6 месеца. И се питам, какво би станало, ако не беше формирана такава работеща коалиция, а бяхме повторили парламентарните избори, каквито гласове имаше тогава.

В следващите месеци очаквам Народното събрание да продължи да работи с неотслабващ темп, за да отговори на останалите изисквания на ЕС. Важно е приемането на новия Закон за МВР, на Административно-процесуалния кодекс, на Гражданско-процесуалния кодекс. Ние ще продължим, уверен съм, че и вие мислите така, приемането на законите, успешното покриване на изискванията на ЕС в областта на данъчното облагане, земеделието, защитата на потребителите във всички сфери и не искаме нищо повече от това към нас да се прилагат критериите така, както се прилагаха към десетте нови страни-членки.

Не бива да се заблуждаваме, че приемането на необходимите закони е достатъчно условие за

членството на България в ЕС. След като основната част от необходимото за присъединяването законодателство вече беше приета, предстои не по-малко важната задача да създадем административния и професионалния капацитет за неговото прилагане. Нуждаем се от подготвена държавна администрация, от компетентна местна власт, от съдебна система, която е истински гарант за правата и интересите на гражданите и държавата. Защото фондовете, които очакваме, ще бъдат адекватно усвоени при условие, че България има вътрешна готовност за това.

Не бива да подценяваме факта, че в някои държави-членки се търсят нови баланси между солидарността и националния интерес и на тази основа се чувства сдържаност към разширяването, което се отразява и на отношението към България и Румъния. Надявам се, че в тези страни добре ще бъде разбрано, че нашето отлагане няма да реши проблемите на ЕС. Напротив, включването на нашите две страни ще засили, ще даде повече сигурност на Евросъюза и ще даде ясен знак за европейското бъдеще на Балканите. Европейската идея и общност ще спечели от нашето приобщаване.

Редица държави ратифицираха нашия Договор за присъединяване, за което им благодаря. Вярвам, че техният пример скоро ще бъде последван от всички останали членове на ЕС.

За да постигнем целта си, уважаеми госпожи и господа, в ускорен порядък и при максимална подкрепа трябва да бъдат реализирани новите промени в Конституцията.

Внесеният законопроект цели усъвършенстването на българската конституционна система, отговаря в значителна степен на препоръките на европейските ни партньори и аз принципно го подкрепям.

Признавам, че очаквах повече по отношение на имунитета на народните представители. По-осезателен ефект можеше да има, ако имунитетът бъде сведен само до наказателна неприкосновеност, т.е. депутатите да не могат да бъдат задържани без съгласието на Народното събрание, но да могат без ограничение да бъдат привлечени към наказателна отговорност, ако извършат престъпление. Така тяхната неприкосновеност си остава гарантирана, но в същото време няма да се пречи на съдебната власт да изпълнява функциите си поради съществуването на депутатската привилегия. Би могло да се помисли и имунитетът на магистратите да бъде сведен до неприкосновеност, т. е. да не могат да бъдат задържани без разрешение на ВСС като по този начин се установи симетрия между статута на магистрати и депутати.

Новият текст, с който конституционно се третира институцията на омбудсмана, може да се развие с правото му да сезира Конституционния съд, когато със закон са нарушени основни конституционни права на гражданите.

По този начин в българската конституционна система ще бъде решен въпросът за конституционната жалба на гражданите. Гражданите ще могат да се обръщат към омбудсмана, а той от своя страна да прецени дали може да се сезира Конституционния съд. Така омбудсманът ще играе ролята на предварителен филтър, който ще пресява действително значимите от конституционна гледна точка случаи. В европейските конституционни системи отдавна е налице тенденция за постепенно допускане на индивидуалните конституционни жалби, така че рано или късно и ние ще бъдем изправени пред подобен проблем и като че ли сега е моментът да уредим този въпрос, за да не ни се налага да правим последващи изменения в Конституцията.

Когато се разширяват правомощията на Народното събрание по отношение на съдебната власт, според мен текстовете трябва да се прецизират така, че да се засили отговорността, но и да се гарантира независимостта на съдебната власт.

Изразявам резерви по предвиденото изискване председателите на ВКС и ВАС да отчетат пред парламента работата на съдилищата. За разлика от главния прокурор, който ръководи цялата система на държавното обвинение и носи отговорност за нея, председателите на двете върховни съдилища могат да отчетат само работата на ръководените от тях институции, където се гледат незначителен брой от делата у нас.

Смятам, че е сполучлив текстът, който урежда статута на дознанието. По този начин стабилно се решава въпросът с реформата в досъдебното производство.

Трябва да се огледа направеното предложение да отпадне освобождаването на висшите магистрати от президента. Очевидно идеята е, че с изтичането на мандата им те ще бъдат

автоматично освободени, без допълнителен президентски указ. Вносителите на законопроекта са пропуснали хипотезата, че тези лица могат да бъдат освобождавани и предсрочно, а това няма как да стане без указ на президента, дори и в случаите, когато поради навършване на 65-годишна възраст излизат в пенсия.

Би могло да се потърси нова редакция на предлаганата нова алинея 6 на чл. 129 от Конституцията. В случая не се създават възможности за т. нар. "импийчмънт", а по-скоро за търсенето на парламентарна, политическа отговорност от висшите магистрати. Според мен по-редно би било, ако обвинението се повдига от Народното събрание по предложениния механизъм, но пред Конституционния съд. Той е независим, неполитически и квазисъдебен орган, който стои извън разделението на властите и го гарантира, и който в едно спорно производство, при наличието на обвинението от едната страна, но и възможност за защита от друга страна, ще прецени дали висшите магистрати са извършили действия, попадащи в основанието за прекратяването на мандата.

Очевидно разпоредбата за освобождаването на висшите магистрати по инициатива на Народното събрание трябва да бъде допълнително преосмислена и прецизирана.

Надявам се в хода на обсъжданията предложените промени да бъдат усъвършенствани, за да станат нов, успешен етап в развитието на българския конституционализъм.

**Уважаеми народни представители,**

Смятам, че сега промените в Конституцията трябва да се реализират в кръга на направените предложения и то максимално бързо. Всички други въпроси, засягащи държавното устройство, политическия модел и т.н., трябва да бъдат предмет на една стратегически ориентирана дискусия, във всеки случай не сега.

В годината на президентските избори естествено ни предстои сериозна дискусия по правомощията и ролята на държавния глава. Използвам повода, за да изложа синтезирано своите виждания по въпроса.

Възражявам срещу идеите за промяна в начина на избиране на държавния глава. Избирането му от НС ще означава, че държавният глава ще става заложник на политическите лидери, на партийните интереси.

На България ѝ е необходим активен, работещ президент – не представителна фигура, която да бъде ограничавана единствено до протоколни функции.

Не споделям обаче и исканията за президентска република. Смятам, че те са по-скоро емоционален израз на политическия nihilизъм, на отрицателната нагласа на немалко избиратели към политиките и институциите.

Не смятам, че трябва да се засилват възможностите на президента за назначаване на ключови длъжности в държавната администрация. Като цяло въпросите за отношенията между президент и изпълнителна власт са добре решени в една работеща схема.

Промени в правомощията на президента са необходими в няколко посоки. През четирите години досега съм издал укази за обнародване на 653 закона, приети от Народното събрание. За повторно обсъждане бяха върнати 15 закона – с аргументи за противоконституционност или защото съм преценил, че обслужват лични и групови интереси. Никога не съм гледал на това правомощие като на средство за противопоставяне на парламента, а като на възможен, необходим коректив за неуместни законодателни решения.

Смятам за необходимо при бъдещи промени в основния закон да се коригира броя на гласовете, необходими за преодоляване на вето. Сега има просто връщане на законите за повторно разглеждане, при което обикновено се стига само до забавянето, до отлагането на публикуването, а в някои случаи и до мълчаливото му заобикаляне.

Подобно решение смятам ще засили не президентската институция, това ще увеличи отговорността на българските парламентаристи, на носителите на законите. Впрочем, убеден съм, че такива конституционни промени са необходими тогава, когато станат възможни и които нямат за цел да засилват една или друга институция, а да направят по-работещ баланса между институциите и да засилят държавата.

Поддържам идеята си, аргументирана по различни поводи, президентът да получи възможност да взема решение за произвеждане на национален референдум без да формулира искане, което да минава през парламента, както е сега.

Трето, има случаи, в които законодателната интерпретация на конституционните разпоредби води практически до стесняване на президентските правомощия, до фактически отклонения от духа на Конституцията.

Пример в това отношение е конституционното правомощие на президента да сключва международни договори в случаите, определени със закон. Законът за международните договори на Република България обаче не предвижда кои договори ще се подписват от президента. Вместо това там е предвидено президентът да подписва международни договори след съгласуване с Министерския съвет в зависимост от значението и предмета на договора. По такъв начин не законът, а Министерският съвет определят кои договори ще се подписват от държавния глава. Така се ограничава възможността на държавния глава пълноценно да изпълнява конституционното си задължение да представлява държавата в международните отношения. Тази негова особено важна функция се поставя изцяло в зависимост от правителството, без да има конституционно основание за това.

Президентът е единственият държавник, който се избира с пряко гласуване от всички имащи право на глас граждани. Това го задължава, но и дава правото на държавния глава да назовава на висок глас, от най-високата трибуна, проблемите на хората и да търси тяхното решение.

Мажоритарният избор на българския президент му дава и легитимност, и морална сила. Този избор не само дава правото на държавния глава, но и го задължава да бъде говорител, да бъде изразител на обществените настроения, на обществената воля.

Президентът е един възможен и необходим посредник в решаването на проблемите в социалния и политическия живот на страната. Образно казано – президентът не е управник, но при необходимост той може да бъде политически арбитър и коректив. В тези четири години на мен ми се е налагало нерядко да се ангажирам с решаването на различни проблеми – от конфликта в Суходол до учителската стачка. За изпълнението на тази роля на държавния глава не са необходими специални правомощия, достатъчен е моралният авторитет на институцията.

Предстоящите президентски избори не могат да бъдат поредната идеологическа битка, поредното премерване на силите между дясното и лявото. Те трябва да бъдат времето и мястото, където да си дадат среща визиите на политическите лидери за новите задачи, които ще стоят пред България след постигането на стратегическите ѝ цели и най-вече за ускорената ѝ модернизация след януари 2007 година.

Макар и институцията да е с ограничени правомощия, предстоящият и надявам се същностен дебат е възможност най-сетне да се открие темата за политическото лидерство. Нацията има нужда от лидери, които да са в състояние да поемат отговорност, в т.ч. и за непопулярни действия; има нужда от лидери на създанието и развитието, не на отрицанието и разрушението.

Необходимо ни е лидерство най-малко в две посоки. Първо, за сериозни промени във функционирането на политическия модел. Необходимо е пречистване на българската политика, но не на принципа "стани да седна", а със задължителна промяна на някои от правилата – със засилване на мажоритарното начало в избора на народни представители, с реално функциониране на пряката демокрация, с ясни правила за финансирането на политическия процес – все теми, по които съм се изказвал нееднократно и продължавам да отстоявам тези позиции. Трябва да се изкорени практиката в България политиката да бъде един успешен бизнес – без риск и с висок процент на печалба.

Лидерство е необходимо и в усилията ни за укрепване на държавността, в усилията ни да постигнем по-малко администрация и повече държава в създаването на условия за бизнеса и гражданите като цяло, в създаването и следването на модерни правила. Държава, която да е в услуга на гражданите, а не средство за бюрократично подтискане на гражданите от страна на един чиновнически слой. За съжаление в предишния мандат имаше закони, които бяха точно в обратната посока.

### **Уважаеми госпожи и господа,**

През тези 4 години, за първи път от съществуването на президентската институция, реално беше въведена темата за социалните аспекти в дейността на държавния глава.

През тези години президентството инициира няколко важни дебата.

Надявам се мнозина от вас да си спомнят от къде започна дискусиата за здравно осигурителните вноски, как беше поставен въпросът за замразените средства на здравната каса в БНБ, за профилактиката, за лекарствената политика, в това число и на онкоболните, за майчиното и детското здравеопазване. Макар че получих доста укори, твърдя, че изразените тогава позиции ускориха, допринесоха за намирането на верните решения.

Подкрепих част от конкретните действия на здравното министерство, но бих искал да видя по-цялостна визия на правителството в осигуряването на основното конституционно право на гражданите – правото на равен достъп до здравеопазване на всички, в това число и на бедните, на жителите от малките и отдалечените населени места.

Не леко, но за сметка на това последователно търсехме с изпълнителната и законодателната власт и в предишния мандат, и сега, придвижването на някои от отдавна залежалите проблеми в социалната политика:

- Не беше допуснато отнемане на отвоювани вече права за хората в неравностойно положение. Нещо повече – грижата за тях беше в центъра на вниманието на президентската администрация.

- Реализирани бяха важни проекти за децата, лишени от родителски грижи. Осъзнавам, че държавата има още много какво да направи за пълноценната им интеграция в обществото.

- Последователно и методично президентската администрация опрощаваше дългове към държавата, главно на социално слаби и пенсионери.

- Поддържах активен диалог със синдикатите, с професионални и граждански структури. Оказвал съм безусловна подкрепа за запазване модела на социалното партньорство.

Влизахме в остра дискусия по редица въпроси – за пенсиите, детските надбавки, майчинството, демографската политика, програмите за заетост, грижата за децата.

Удовлетворен съм, че след ветото ми по законодателството, засягащо майчинството, бяха облекчени тежките, неясни административни процедури за изплащане на семейните помощи за деца и бяха предотвратени драстични опити за отнемане правото на обезщетение при бременност, раждане и отглеждане на деца.

Приетото по моя инициатива становище на КСНС подкрепи експертното предложение на учени от БАН и други звена за смяна на философията на демографската политика с акцент върху раждането на второто дете и за окуражаване на доброто и отговорно родителство. Ще бъде настоятелен в исканията към изпълнителната власт за бързи и конкретни мерки в тази посока.

Макар и трудно, започнаха да се реализират мерки за по-бързо и точно нарастване на пенсионните доходи, за по-справедлив достъп до пенсия, за което настоявах още от началото на мандата. Дискусиата по точковата система ще продължава, моята позиция е известна, тя не е променена. Все още сме далеч обаче от равнището, което да осигури достоен живот на нашите по-възрастни сънародници.

Многократно и по различни поводи през тези четири години съм поставял въпроса за държавната политика по отношение на образованието и науката. Учителската стачка, приключила с взаимни компромиси, възобнови този дебат. Превръщането на тази сфера в действителен приоритет предполага планомерно, а не само под натиск, увеличаване на бюджетните разходи, реални стимули за бизнеса, който е готов да инвестира в икономиката на знанието.

За пореден път и още по-настойчиво призовавам за приемането на Закона за студентското кредитиране.

Опитах се да помогна на редица български общини и населени места в решаването на техните специфични проблеми като ги поставях на вниманието на различните власти.

Не бих могъл, а и не е необходимо да изброя всички социални ангажименти на президентската институция през изтеклите четири години. Със сигурност очакванията на



хората са по-големи, моите амбиции – също. Но отново ще подчертая - направеното е много повече, отколкото в предишните мандати; то е много повече от конституционните задължения на президента. Никога не съм си представял, че мога да се крия зад крехките президентски правомощия или да използвам друга метафора - зад дебелите стени на "Дондуков" 2, когато хората поставят своите проблеми. Дейността на институцията ще продължи да се разширява в тази посока, ще бъде институцията, обърната с лице към проблемите на хората.

През тези четири години безусловно поех цялата отговорност на Върховен главнокомандващ на въоръжените ни сили. Днес на друго място ще направя своя обстоен анализ пред военното ръководство на Българската армия, но и сега бих искал да подчертая: в резултат на продължителната, на моменти тежка реформа, днес ние имаме въоръжени сили, които са в състояние да защитят военната сигурност на страната, които с участието си във военни мисии зад граница издигнаха авторитета на българския воин. Тези мисии повишават оперативната съвместимост, те са добра професионална школа и участието ни в тях ще продължи.

Специално искам да отбележа, че когато много български селища пострадаха от природните бедствия, по мое разпореждане Българската армия доказа, че е в състояние да изпълнява и мирновременните си мисии.

Вярвам, че ще успеем безболезнено да изпълним задачите за структурни и организационно-щатни промени, които са особено важни за 2006 година.

Най-сериозни усилия ще са ни необходими за модернизацията на въоръжените сили. Оценявам високо усилията на изпълнителната власт, интереса на народните представители, насочени към утвърждаването на приоритетите, осигуряването на финансирането им и обвързването на проектите със съпътстващи програми, които да ангажират българската отбранителна промишленост.

Съзнавам, че имаме още много да направим, за да засилим мотивацията на българските бойци и да издигнем престижа на българския офицер.

Без аналог в историята на прехода беше стремежът на президентската институция да се ангажира в борбата с престъпността. Чрез КСНС и в други форми беше направен опит да се координират действията на всички правозащитни органи. Признавам обаче, че резултатът от тези усилия не беше впечатляващ. Едва от няколко месеца сме свидетели на нещо, което чакаме отдавна – държавата показва воля, надигна се с цялата сила на закона срещу организираната престъпност в защита на сигурността и интересите на хората. Защото, както неведнъж сме подчертавали, само обединените ни усилия могат да убедят българското общество в предимствата на демокрацията пред тези на "силната ръка".

За съжаление не се виждат убедителни резултати в противодействието на корупцията, особено по високите етажи на властта. Когато преди няколко години предложих да бъде създадена независима от изпълнителната власт служба за борба с корупцията, чух упреци, че това е опит да се уязви тогавашното правителство. Истината е, че и тогава, и сега предлагам това, воден от разбирането, че не е по силите на самата изпълнителна власт ефективно да се саморазследва, какъвто и да е нейният политически цвят. Затова продължавам да настоявам, че ако искаме видими резултати в борбата с корупцията, трябва да създадем и ефективен инструментариум за това.

И накрая, уважаеми госпожи и господа - за оценката на външната ни политика. Преди да пристъпя прага на "Дондуков" 2 имаше много подозрения, че предстои период на изолация на институцията и страната като цяло. За информация, за тези 4 години бяха проведени над 400 срещи на високо равнище, в това число 216 с държавни глави от всички континенти. Днес България е добре приета във всички европейски столици, във Вашингтон и Москва, в редица държави от Азия, Африка и Латинска Америка и има своя заслужен авторитет в международните организации.

България постигна значителен напредък през тези години в процеса на европейската си интеграция, което позволи подписване на Договора за присъединяване към ЕС.

Страната ни се утвърди, при всичкия скептицизъм, който имаше, като последователен и надежден съюзник в рамките на Североатлантическия алианс и с активното си участие в международната антитерористична коалиция.

Наложихме се като един от основните фактори на стабилността в Югоизточна Европа. Никога България не е имала толкова активни, така приятелски отношения с всички свои съседи. Отварянето на нови контролно-пропускателни пунктове по границите, развитието на темата за културните коридори като лост за добросъседство - това са само част от щрихите в тези европейски отношения, които се формират на Балканите и в резултат на усилията на българската дипломация, на всички български институции.

В изпълнение на поетия в началото на мандата ангажимент бяха положени усилия за "икономизация" на външната ни политика. Възродиха се отношенията с традиционни български партньори в търсенето на по-добри пазари за българската продукция и услуги.

През тези 4 години един от основните акценти на външната ни политика беше работата с и за нашите сънародници зад граница. Българите в Молдова имат вече свой университет, в Украйна получиха свое политическо представителство в институциите, много български общности имат нови или обновили клубните си бази.

Посочвам добрите резултати от външната ни политика, но съм длъжен да отбележа и съществуващите проблеми.

Продължителният съдебен процес срещу нашите сънародници в Либия постави на сериозно изпитание българската нация и през 2005 г. Но това беше година на висока активност на всички български власти, на добро взаимодействие между институциите и структурите на гражданското общество по тази тема.

Намирам за много силен факта на заявената съпричастност на страните от Европейския съюз, САЩ, държавите от балканския регион, на редица международни организации към усилията да бъде облекчена трагедията на заразените либийски деца и техните семейства.

Това е проблем, който тежи и на България и Либия, но и на международната общност и аз вярвам, че с такт, мъдрост и отговорност ще стигнем до дългоочакваното справедливо решение.

В реализацията на външнополитическите задачи имаше и прояви на недостатъчна съгласуваност, на разминаване и опити за конкуриране между изпълнителната власт и президентската институция.

Твърдя обаче, че в повечето случаи различията бяха на принципна основа – от дебата по АЕЦ "Козлодуй" до механизма на подписването на международните договори. Нека специалистите да преценят кой е бил прав в тези спорове.

Продължава да е мудна предварителната координация по кандидатурите за българските посланици. Неоправдано закъснява ротацията в това отношение.

Веднага искам да подчертая, че ще реагирам отрицателно на всеки опит да се прокара идеята за партийни квоти при разпределението на посланическите постове.

Многократно съм се изказвал за приемането на европейски Закон за дипломатическата служба. Закон, който да мотивира официалните български представители в тяхната работа, да въведе ред в системата. Закон, който да внесе сигурност в работата на българските дипломати, да защитава професионалистите. Настоявам законът да бъде приет в близките месеци, не в края на мандата.

И накрая, уважаеми госпожи и господа, бих искал да изразя своята признателност за доброто взаимодействие с вицепрезидента Ангел Марин. Искам да благодаря на всички, които ми вярваха и ме подкрепяха през тези нелеки четири години. Пътят продължава.

Благодаря ви.

20

**ПРОТОКОЛ № 2**

27.01.2006

На 27 януари 2006 г., петък, се проведе заседание на Временната комисия за подготовка на предложения за промени в Конституцията на Република България. Заседанието се проведе при следния

**Д Н Е В Е Н Р Е Д:**

1. Изслушване на становища по Законопроекта за изменение и допълнение на Конституцията на Република България на председателите на ВКС, ВАС, главния прокурор, директора на Националната следствена служба, министъра на правосъдието, омбудсмана, избрания за главен прокурор, представител на Президентството и директора на Националния институт по правосъдието.

2. Организационни въпроси.

Към протокола се прилага списък на присъствалите народни представители и на поканените гости. Заседанието беше открито в 14,05 ч. и ръководено от председателя на комисията господин Любен Корнезов.

\* \* \*

**ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ:** Уважаеми колеги, позволете ми да открия днешното заседание на Конституционната комисия. Както е известно, на миналото заседание уточнихме дневния ред, а той е:

1. Изслушване на становища по Законопроекта за изменение и допълнение на Конституцията на Република България на председателите на Върховния касационен съд, Върховния административен съд, главния прокурор, директора на Националната следствена служба, министъра на правосъдието, омбудсмана, избрания за главен прокурор, както и представител на Президентството и директора на Националния институт по правосъдието.

2. Организационни въпроси.

Благодаря на колегите, които се отзоваха на нашата покана.

Членовете на комисията имат ли предложения за допълване на дневния ред? Няма други предложения.

Преминаваме към точка първа.

Думата има председателят на Върховния касационен съд господин Григоров.

**ИВАН ГРИГОРОВ:** Благодаря, господин председател. С оглед големия интерес и многото колеги, които сме тук, ще се постарая да бъда максимално кратък и конспектно ще изложа становището на Върховния касационен съд по предлаганите промени.

По принцип Върховният касационен съд подкрепя идеята за конституционни промени, които се обсъждат в парламента. Приемаме тезата за осигуряване на отчетност и прозрачност в работата на органите на съдебната власт, включително и на Върховния касационен съд. Имаме известна резерва от гледна точка на техническото предложение, което сте направили. На това ще се спра след малко. Приемаме и част от другите предложения за промени в Конституцията. Имаме резерви по три точки. Те са и по принцип, и технически.

По отношение на отчетността на Върховния касационен съд пред Народното събрание – ние го одобряваме, но считаме, че трябва да бъде коригирано в следната посока.

Първо, не считаме за съобразен с принципите на разделението на властите и различните отговорности на отделните институции това задължение или тази препоръка да бъде формулирана в раздела за Народното събрание. Тоест да не бъде в Глава трета от Конституцията. Ние считаме, че тази препоръка или това приемане на конституционни промени трябва да залегне в Глава шеста като задължение на органите на съдебната власт. Това би било по-добре и като наше задължение, и при този вариант ще отпадне критиката, че Народното събрание се намесва в независимостта на третата власт. Ефектът ще бъде същият, дори според мен ще бъде малко по-силен, защото това вече се вмени като задължение на самата съдебна власт. Ние считаме, че тогава акцентът трябва да бъде не върху отчетността толкова пред Народното събрание, а трябва да бъде като отчетност пред българското общество и пред българските граждани, като то се редуцира чрез съответните конституционно регламентирани органи, включително и чрез Народното събрание.

дейност и ги представя на висшите конституционно установени органи на Република България – Народно събрание, президент и Министерски съвет. И, както казах, ще отпадне възможността да има спекулации за някаква намеса или подчиненост от един орган на друг орган.

Втората корекция, която ви предлагаме, е въпросът за така нареченото отстраняване на ръководителите на съдебната система по механизма, който вие сте заложили във вашите проектоидеи или вашите предложения за изменение и допълнение на Конституцията.

Ние считаме, че ръководителите на Върховния касационен съд трябва извън възможността, която е регламентирана в Закона за съдебната власт, където отстраняването на ръководителите може да става от Висшия съдебен съвет с оглед на по-голяма демократизация и контрол върху тези ръководители, би могло да се предвиди и допълнителна процедура, която да е извън структурите на съдебната власт, както е сега по Закона за съдебната власт. Но ние категорично считаме, че тук трябва да се вземе моделът на чл. 103 от Конституцията. Защото, след като народните представители ще имат възможността да правят предложения за такова отстраняване, редно е крайният резултат, преди указа на президента, да бъде даван от независим орган, какъвто е Конституционният съд. Мисля, че там 1/3 от него е еманация на народните представители, има хора на президента, има на съдебната власт и ще бъде някак си по-репрезентативно според нас. По този начин се избягва и една друга принципна недопустимост. Не е редно в каквато и да е институция, в каквото и да е производство един орган да предлага нещо и същият орган да решава. Това е абсурдно, според мен.

Третото възражение, което имаме, то е частично, е по отношение правомощията на министъра на правосъдието. Ние одобряваме идеята някои правомощия на министъра на правосъдието, каквито сега има в Закона за съдебната власт, да бъдат закрепени на по-високо институционално ниво, по-точно нормативно ниво, да бъдат в рамките на Конституцията. По отношение на това обаче имаме възражение по три точки от изложените пет.

Първо, считаме, че не е съобразено с независимостта на съдебната власт министърът на правосъдието да изготвя бюджета на съдебната власт. Ние считаме, че това правомощие трябва да остане в прерогативите на съдебната власт. Мисля, че в тази посока могат да се извадят аргументи от Решение № 3. Не би могло това да стане с решение на обикновено Народно събрание. Никакъв проблем няма след изготвянето и формирането на проектобюджета, след като го приеме и парламентът в един или друг вид, няма пречка министърът на правосъдието чрез своята институция в голяма степен да управлява бюджета. Те дори са доста по-компетентни от Висшия съдебен съвет, поне според мен, във финансовите рамки. Но самото изготвяне трябва да остане в прерогатив на съдебната власт.

По т. 2 - правомощията на министъра на правосъдието за управляване на имуществото на съдебната власт. Считаме, че това би могло да се приеме. Аз тук правя едно отклонение. Считам, че всички тези разпоредби, които са за разширяване правомощията на министъра на правосъдието, а част от тях са уредени на законодателно ниво, но за по-голяма гаранция нямаме нищо против, ако вие, разбира се, прецените, да ги уредите на конституционно ниво. Управляването на имуществото на съдебната власт е добре да бъде в рамките на министъра на правосъдието. Достатъчно е съответната сграда или някакво друго имущество да бъде по съответния начин предоставено на съдебната власт, но самото управление, самото строителство, изобщо всички тези технически неща, както и част от финансовите неща, могат да се управляват от министъра на правосъдието. Това влиза и в унисон с правомощията на Висшия съдебен съвет, където основно тяхно правомощие е кадрването в системата на съдебната власт. Там извън кадровите правомощия, тоест управлението и формирането на институциите и на членовете в тези институции в съдебната власт, Висшият съдебен съвет има единствено правомощието да организира дейността на съдебната власт. Така че няма никакви пречки тези неща да бъдат прехвърлени на изпълнителната власт.

В едно кратко писмено становище, което е раздадено на всички вас, предполагам, сме пропуснали едно друго нещо, към което искаме да отправим критика, в относителен аспект критика, по т. 3 от правомощието. Тук моля да бъде малко по-обстоятелствен, тъй като го нямаме в другото писмено изложение. В него се казва: министърът на правосъдието да прави предложение пред Висшия съдебен съвет за назначаване, повишаване, понижаване и освобождаване на магистрати. Такова правомощие министърът на правосъдието има и сега, уредено на законодателно ниво. Няма никакъв проблем това да бъде уредено и на конституционно ниво. Но така, както е формулиран текстът, излиза, че само министърът на правосъдието може да прави тези предложения. Защото текстът на чл. 30 от Закона за съдебната власт, ако буквално разсъждаваме като конституционалисти, може да бъде поискано да бъде обявен за противоконституционен, ако тук така императивно е казано, че министърът на правосъдието прави предложения пред Висшия съдебен съвет. На практика излиза, че главният прокурор например не може да предложи за прокурор друг човек. Според мен по текста не се разбира, че чрез него се правят. Така, както е посочено в т. 3, излиза, че само той може да прави такива предложения. Считам, че това е изземване, ако така е обективизирано в съзнанието на народните представители, аз се съмнявам, че това е била тяхната идея.

РЕПЛИКИ: Не.

ИВАН ГРИГОРОВ: Не е, но обаче опасността е следната: като го утвърдите на конституционно ниво, утре може да стане всичко със законодателното.

Разбира се, че ние нямаме нищо против министърът на правосъдието да има тези правомощия и благодаря ви, ако така го разбирате.

И последната точка – тук е спорен въпросът доколко би била противоконституционна с оглед на Велико или обикновено Народно събрание, но искрената ми молба към всички вас е да не се пипа въпросът за Националния институт по правосъдие. Аргументите са изложени от директора на института доц. Пенчо Пенев в много подробни рамки. Но искам да кажа нещо, с което ще завърша. Функцията на Висшия съдебен съвет е да назначава, освобождава, образува и т.н. магистратите. Националният институт по правосъдие се занимава с колеги, които са вече магистрати. Има известна логика за такова прехвърляне на института към правосъдието, ако обучението се разпростираше във фазата на обучението на младите колеги преди да влязат в системата. Докато на практика Висшият съдебен съвет назначава съответните магистрати, те са вече част от съдебната, имам предвид младшите колеги, те са част от съдебната система и изведнъж органът на изпълнителната власт организира и провежда тяхното образование.

По този въпрос ние не сме имали конфликт с Министерството на правосъдието. Трябва да ви кажа, че Управителният съвет на Националния институт по правосъдие се състои от седем души, от които трима са представители на Министерството на правосъдието и посочени от изпълнителната власт, няма никакъв проблем, но се нарушава основният принцип на Конституцията в правомощията на Висшия съдебен съвет да назначава, освобождава, образува и т.н. Това е едно от много малкото неща в моята страна, които се приемат изключително положително от всички – и в България, и извън България. Този институт сме създали с помощта, разбира се, и на Министерството на правосъдието, с разбиране на всички институции в България и с голямата помощ, която ни е оказана от чуждестранни наши партньори, солидни държави в Европейския съюз и голямата помощ, която ни оказва американското правителство по пътя на правителствената подкрепа. Умолявам ви да приемете, че тази т. 4 би следвало да отпадне.

И последната точка – осъществява контрол върху магистратите за реда на образуване, движение и решаване на делата.

Аз съм си позволил да донеса тук и ще подаря на проф. Корнезов отчетността, която прави Върховният касационен съд. Това е папка за гражданските дела, която ми е дадена преди няколко дни. Ще ви я предоставя след това. Няма никакъв проблем, докато приемете тези промени в Конституцията, да ви представим и другите – на наказателната и търговската колегия. Може би под тази форма ще бъде изпълнението на конституционната промяна.

Има нещо, на което ми се струва, че не сте обърнали внимание или може би сте го пропуснали. Вие искате в изменението на Конституцията да се задължат председателите на двата върховни съда и главният прокурор да правят тази отчетност. За прокуратурата това е възможно, защото при прокуратурата има едно вертикално подчинение и отчетността стига до главния прокурор. Докато Вие, господин Корнезов, като бивш известен съдия сте наясно, че Върховният касационен съд може да прави отчетност само за своята работа. Никакъв проблем няма да Ви информираме, когато искате и колкото искате, но само в рамките на дейността на Върховния касационен съд.

Моята идея, без да съм народен представител и политик, е отчетността на институциите в съдилищата на по-ниско ниво би следвало, както е и сега в правомощията на Министерството на правосъдието, тази отчетност да я прави министърът на правосъдието, защото той следи за движението на делата, броя на делата, развитието изобщо на делата. Тази функция да бъде предоставена на министъра на правосъдието, който със своя екип – има инспектори в правосъдието, ще събере от всички районни, окръжни и апелативни съдилища данните и ще ги изнася пред вас. Благодаря ви за вниманието. Ще имате нашата подкрепа.

**ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ:** Благодаря Ви, господин Григоров.

Искам да ви информирам, че вчера получихме в писмен вид становището на директора на Националния институт по правосъдие. В специални папки ще бъде раздадено на членовете на комисията.

Има думата господин Константин Пенчев – председател на Висшия административен съд.

**КОНСТАНТИН ПЕНЧЕВ:** Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители – членове на временната комисия, уважаеми гости! Благодаря за тази покана, за дадената възможност да вземем отношение по предлаганите промени в Конституцията, поредни промени в Конституцията. Тъй като сме пред изменение на Конституцията на първо четене, бих искал да се спра главно върху философията на тези предлагани изменения, както аз ги разбирам, и да изразя отношението на съдиите от Върховния административен съд по тази философия. Аз винаги съм считал, вие знаете, че Конституцията трябва да бъде променена в частта за съдебната власт с оглед и съдебната реформа, която тече. Надявам се да продължава успешно. В момента, в който разбрах, че има такава инициатива за стартиране на работа за промени в Конституцията, изпратих писма до ръководителите на тези парламентарни групи, които се бяха наели с тази нелека задача, изразявайки моята подкрепа по принцип и готовност винаги, на всеки етап с каквото можем да помогнем за тази полезна за България работа.

Тези поредни промени в Конституцията аз виждам в три направления.

Първо, да се приведат идеите на следствието в съответствие с това, което Европа иска от нас, и с вече приетият Наказателнопроцесуален кодекс. Там няма да се спирам, ще оставя тази възможност на хората, които са компетентни. Очевидно тази цел е постигната с предлаганите изменения на чл. 127 и чл. 128.

Втората цел аз я виждам като засилване контрола върху съдебната власт.

Третата цел – да се намери някакъв баланс между правомощията на Висшия съдебен съвет и на министъра на правосъдието.

Заявявам, че подкрепям и трите цели на законопроекта, защото това наистина е необходимо. Ние сме си говорили много пъти с много от вас, че конституционният модел някак си постави извън контрола на другите власти съдебната власт, направи я безконтролна в голяма степен, което не беше хубаво и за самата съдебна власт, и за цялото общество.

Така че приветствам тази идея да има някакъв контрол на законодателната власт върху съдебната, не само посредством законите, които Народното събрание приема, но и по друг начин.

Без да повтарям това, което господин Григоров каза, аз споделям изцяло неговите възгледи и конкретните предложения на Върховния касационен съд, както споделям и съображенията на господин Пенчо Пенев.

Искам да подчертая също, че Върховният административен съд би могъл да отчетва единствено своята собствена работа. Той понастоящем е и генерал без армия, може би ще остане такъв и за в бъдеще с оглед развитието на Административнопроцесуалния кодекс. Не знам дали Народното събрание би могло да придобие цялостна представа за административното правораздаване в България само от отчетния доклад на Върховния административен съд? Така че аз също приветствам тази идея на господин Григоров евентуално министърът на правосъдието чрез собствените си механизми да обобщи цялостната дейност на всички съдилища, включително и върховните, и да ги докладва пред парламента.

По въпроса за така наречения импичмънт. Аз пак искам да подчертая, че възможност за отстраняване на тримата големи има вече и тази възможност е постигната с първата поправка на Конституцията, която си позволи и районният магистрат, и върховният председател да бъдат освободени при точно определени условия и точно определени предпоставки, в които се включва и системно нарушаване на задълженията, на законите и уронване престижа на съдебната власт. Тоест това, за което може един младши съдия или районен съдия да бъде уволнен, по същите причини може да бъде уволнен председателят на Върховния административен съд и пак по същия ред, само че няма да бъде от 13 души от Висшия съдебен съвет, а от 17 члена на Висшия съдебен съвет при тайно гласуване.

Аз разбирам много добре съмненията, че едва ли подчинените на двамата председатели ще гласуват против тях и за тяхното отстраняване. Искам да напомня, че имаше един случай в миналия Висш съдебен съвет, когато 13 члена на Висшия съдебен съвет гласуваха за отстраняване на главния прокурор при явно гласуване, само че тогава нямаше такава процедура, това беше някакъв морален акт. Тоест механизмът не е толкова неработещ, би могъл да работи. И пак казвам, аз не изключвам възможността и Народното събрание по свой механизъм да може да инициира тази процедура.

От предложението какво излиза? Излиза, че 17 члена от Висшия съдебен съвет не могат да ме уволнят, а само две трети от народните представители, което е доста по-труднодостижимо мнозинство. Излиза така, че вместо да ни поставите под контрол, вие малко ни бетонирате. Аз нямам нищо против това, но все пак помислете и по този въпрос. Защото вие казвате: в тези случаи – Народното събрание, в другите случаи – Висшият съдебен съвет. Тоест Висшият съдебен съвет регистрира примерно моето осъждане с влязла в сила присъда, регистрира моята оставка и толкова. Всички други случаи, дори фактическа невъзможност, трябва единствено две трети от народните представители. Нямам нищо против, повтарям, но помислете дали това е най-удачният ред.

Считам, че не звучи много добре – този, който предлага, той да освобождава. Госпожа Дончева ще ми каже: да, ама Висшият съдебен съвет прави същото. Да, може и това да е вариант. Ако стигнем до там две трети от народните представители да не могат да ме търпят, аз ще си подам оставката, няма да имате проблем с процедурата.

Относно правомощията на министъра на правосъдието. Тук наистина нашето общество е длъжник на министъра на правосъдието. Аз го подчертавам от камбанарията на върховен магистрат, аз защитавам интересите на министъра на правосъдието. В продължение на 15 години, за добро или за лошо, правомощията на министъра на правосъдието бяха в името на независимата съдебна власт, в името на разделението на властите постепенно бяха ограничавани. И както на шега се говореше: министърът на правосъдието – министър на затворите, защото други правомощия няма, едва ли не. Считам, че това наистина е прекалено. Няма сега да се спирам защо се получи така. На мен също ми се струва малко особено правомощията на министъра на правосъдието, този баланс между министъра на правосъдието и Висшия съдебен съвет да бъде намерен в Конституцията и то чрез изчерпателно изброяване правомощията на министъра на правосъдието. Струва ми се, че това би могло да намери място в едни изменения на Закона за съдебната власт или в нов закон, както господин министърът каза, че се готви. Аз съм убеден, че Конституционният съд вече ще преодолее тази своя практика в по-новия си състав, с по-нови разбирания и с наша помощ, както каза господин Григоров. Считам, че такива законодателни изменения не биха срещнали противодействие

на Конституционния съд. Но това пак е въпрос на преценка от вас, от конституционния законодател и аз не искам да се намесвам във вашата работа.

По въпроса за бюджетта на съдебната власт. Изцяло поддържам това, което съм казвал неведнъж, а също и съображенията на господин Григоров. Дайте да видим това, господин Миков, какво значи – съдебната власт има самостоятелен бюджет. Аз съм съгласен с Вас, че всяка година играем един и същ театър пред обществото – ние искаме, министърът не дава; ние молим, парламентът отпуска още нещо и така всяка година. Съгласен съм с Вас. Това значи ли обаче, че трябва изобщо съдебната власт да не участва в изготвянето на нейния бюджет? Оставете поне, господин Миков, възможността да помечтаем. Нека един месец да си мечтаем, че това, което предлагаме, ще стане, пък вие после го отрежете. Това в кръга на шегата, разбира се.

Считам, че за Националния институт по правосъдие в момента е намерен балансът. Има един Управителен съвет с квоти от министъра на правосъдието и от съдебната власт, в момента добре работи. Става дума за обучение на магистрати не само младши, но едно постоянно обучение, което едва ли не ще влиза в досието на всеки магистрат, тоест за пътя на неговото атестиране и за неговото повишаване нагоре.

Така че тук обучението малко или повече е неразделно свързано с кадровото израстване, издигане на магистратите. Задавам си въпроса: доколко е удачно изпълнителната власт да отговаря изцяло за това? Поставям също и този въпрос, за да помислите.

В заключение искам да ви уверя, че вярвам в мъдростта на народните представители, в мъдростта на Народното събрание и съм убеден, че тези изменения, които вие приемете, ще бъдат наистина добри и полезни за България. Благодаря.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Благодаря Ви.

Давам думата на заместник-главния прокурор господин Манчев. Заповядайте.

ХРИСТО МАНЧЕВ: Благодаря, господин председател.

Уважаеми дами и господа народни представители, от името на ръководството на прокуратурата изразявам пълната подкрепа към предлаганите изменения и допълнения на Конституцията на Република България. Това е изцяло в подкрепа на бъдещето на България за присъединяването ѝ към Европейския съюз. Предлаганите изменения и допълнения са всъщност една от поредните последователно предприети стъпки от българската държава за приемането на България като страна – член в Европейския съюз.

По отношение на направените предложения за изменение и допълнение. Според мен е изключително добра възприетата редакция за изслушване и приемане на годишните доклади на председателите на Върховния касационен съд, Върховния административен съд и главния прокурор. И досега имаше възможност да се внасят годишните отчетни доклади за дейността на прокуратурата, но самият израз, който е използван – за изслушване и приемане – вече ангажира и уважаемите народни представители. Тоест според мен това е напълно разумно за един по-голям и ефективен контрол върху дейността на съдебната власт, която ще се постигне с предлаганото изменение и допълнение.

Мисля, че в бъдеще няма пречка да мислите за последващи изменения на Конституцията на България. Нищо че е основен закон, той трябва да бъде в духа с новите принципи и идеи и политиката на българската държава.

Ще си позволя да направя само две технически забележки. Според мен терминологично е по-добре вместо възприетия термин в новата редакция на чл. 84, нова т. 16 "за дейността на съдилищата, прокурорите и следствието" изразът да бъде или "съдиите, прокурорите и следователите", или "съдилищата, прокуратурите и следствието", даже и "следствените служби".

По отношение на редакцията на § 7 в чл. 130, ал. 6, т. 5, струва ми се, че досегашната редакция в Закона за съдебната власт "за осъществяването на контрол върху магистратите, за реда на образуване, движение и решаване на делата", специално думичката "реда" ми се струва, че не е на точното място. По-точната редакция е "за организацията по образуването, движението и решаването на делата". Защото всички знаем, че актовете, които магистратите постановяват, са актове по същество и подлежат на инстанционен, съответно за прокурорските актове – на съдебен контрол. Благодаря ви.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Благодаря.

Давам думата на директора на Националната следствена служба господин Александров.

АНГЕЛ АЛЕКСАНДРОВ: Благодаря, господин председател.

Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители! Оценяваме важноста на проекта и го подкрепяме. Същевременно в края на заседанието ще представя на председателя на комисията бележките и становището на Националната следствена служба.

Накратко бележките ни се свеждат конкретно до редакцията на § 3. Предлагаме редакцията на този параграф да се подобри, за да се реализират мотивите на вносителя, без да се получават иначе нежелани противоречия с основополагащи принципи и норми на Конституцията.

Предлаганата редакция на § 3 е неудачна. Дали нормата следва да бъде въобще в Глава трета

“Народно събрание” или в Глава шеста “Съдебна власт”? Ако е в Глава трета, дали систематичното ѝ място е като последна нова т. 16 в чл. 84, тоест след т. 15, която определя официалните празници? Считаме, че по-логично е правомощието на Народното събрание да бъде добавено след чл. 83, ал. 2 – за парламентарен контрол над министрите. Следва да са задължени всички административни ръководители в органите на съдебната власт – понятието вече е въведено с първата промяна на Конституцията. От разделянето на властите следва ограничение на подобен контрол. Трябва да се изключат решенията по същество. Актовете на магистратите обаче са мотивирани и подлежащи, без окончателните, на инстанционен контрол. Парламентарният контрол може да включи статистически данни, анализ, законодателни, материални, организационни, етични проблеми, дисциплинарна практика и т.н.

На трето място по § 3 – “изслушва и приема”, както е предложено, не дава достатъчно яснота в какви срокове следва да се представят тези доклади, какво да съдържат, могат ли да не бъдат приети, какви са последиците от това и пр. В момента председателите на Върховния касационен съд и Върховния административен съд не са ръководители на съдилищата. Върховният съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите не е административен.

На четвърто място, Националната следствена служба ежегодно и по тримесечия представя своите доклади публично пред представители на всички власти и медии. Копие изпращаме на Висшия съдебен съвет и на ведомствата, с които взаимодействаме. Тематични анализи, информации, становища и пр. сме внасяли по искане на Народното събрание, Министерския съвет и междуведомствени форуми.

Следователно разумът на предлаганото в § 3 на законопроекта и сега е реализиран. Текстът обаче би породил неясноти. Кой от тримата ръководители – председателите на ВКС, ВАС или главният прокурор какъв доклад ще представи? Какво е новото конституционно понятие “следствие”? Защото в чл. 128 на Конституцията не е отменено определянето за следствените служби. Премахва ли се едно от трите обособени звена? Ако това е така, трябва да имаме изложение по този въпрос в мотивите.

Подобна промяна би довела и до системни вътрешни противоречия в Глава шеста “Съдебна власт”. И на пето място, номерацията на § 3 е нелогична. Предвижда се промяна в чл. 84 след създаването на нов текст 91а от основния закон.

Предлагаме следната редакция на текста в § 5: “В чл. 128, изречение второ да се измени така: “Те (става дума за следователите) осъществяват разследване и други функции в наказателното производство в случаите, посочени в закон.”

Какви са нашите мотиви? Такава е логиката на досегашните политически решения за реформи, заявявани и пред европейските експерти. Например Стратегията за противодействие на престъпността и корупцията, Концепцията за реформа в наказателното правораздаване, Решение на Конституционния съд по дело № 7 по искане на Върховния касационен съд за тълкуване на основния закон и др.

Наред с постигане на целите, изложени в мотивите на вносителите, редакцията, която предлагаме, има и свои предимства – държавата ще може да използва капацитета на следователите при ограничаване на функционалните им компетенции и по разследването. Предлаганата от нас редакция е по-добра за законодателя. Възможностите са нови решения за повишаване на ефективността на съдебната фаза в наказателния процес, без Конституцията да бъде изменяна заради или след закона.

По § 6 приемаме мотивите за политическо решение – членовете по право във Висшия съдебен съвет, избирани за 7-годишен мандат като административни ръководители на високопоставените органи на същата власт, да бъдат освобождавани в хипотезите на чл. 129, ал. 3, т. 4 и 5. Не виждаме обаче защо това да става вместо Висшия съдебен съвет и считаме, че то трябва да става наред с възможността на Висшия съдебен съвет да освобождава тези ръководители.

По § 7 изразявам отрицателно становище на прекаленото разширяване на правомощията на министъра на правосъдието. Предложеният текст не отговаря и на самите мотиви на вносителите, които твърдят, че по този начин се създава ефективно взаимодействие на министъра на правосъдието с органите на съдебната власт, без това да влиза в противоречие с принципа за нейната независимост. Поставянето на норма за правомощие на министъра в чл. 130, който урежда организацията на Висшия съдебен съвет, е неразбираемо. По същество предвиденото в голяма степен пряко нарушава принципа за независимост на съдебната власт. Точки 1 и 2 обезсилват не само изрично посочените в самите мотиви решения на Конституционния съд, но противоречат и на чл. 117, ал. 2 и ал. 3 от Конституцията.

Според нас предложеното в § 7 изменение не способства за по-ефективно правораздаване – имам предвид бюджета на съдебната власт – но може да се окаже пречка и за европейската ни интеграция заради погаване на принципа за разделение на властите. В този смисъл са и констатациите от всички срещи, които сме имали с европейски експерти, които отдават много голямо значение на бюджетната автономия на независимата съдебна власт.

Благодаря ви за вниманието. Ще представя писмените бележки.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Благодаря на господин Александров.

Давам думата на избрания за главен прокурор господин Борис Велчев.



БОРИС ВЕЛЧЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа народни представители, уважаеми колеги! Аз единствен от поканените ще говоря като частно лице и затова ще бъда максимално откровен и необвързан от становището на никоя институция.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Не знам доколко един избран за главен прокурор може да говори като частно лице. Но да не спорим.

БОРИС ВЕЛЧЕВ: Да, да не спорим, макар че можем да спорим дълго с Вас. В България по правило има място само за един главен прокурор, не може да има двама едновременно. Затова ми се иска да взема отношение по един въпрос, който по никакъв начин не е свързан с дейността на прокуратурата, но ми се струва много важен, принципен въпрос. Става дума за имунитета. Ползвам се от тази възможност, защото това е вторият път, когато българската Конституция се променя в частта ѝ относно имунитети – в началото на магистратите, сега и за имунитета на народните представители. Мисля, че трети шанс няма да имаме и е хубаво да се възползваме от тази втора възможност Народното събрание да направи една по-радикална промяна в уредбата на депутатския имунитет.

Казвам това не само като някаква антикорупционна мярка. В никакъв случай не преувеличавам значението на имунитета като пречка в борбата с корупцията. Казвам това като предложение да въведем повече нормалност в държавата и повече равенство на гражданите.

Аз си мисля, че българската Конституция ще спечели, ако депутатският имунитет бъде редуциран до тяхната неприкосновеност. Разбирам, че не е правилно народните представители да бъдат задържани, без това да е минало през одобрението на органа, в който те работят, тоест Народното събрание. Давам си сметка, че независимо от това дали ще бъде задържан или не един народен представител, това не е пречка за правосъдието да изпълни функциите си спрямо него. Но всяко разширяване на имунитета извън тези предели ми се струва, че вече започва да пречи на съдебната власт и просто не е нормално за XXI век. Разбирам традициите в имунитета на народните представители, разбирам и практиката в други страни, където подобен имунитет съществува, не крия това, но ми се струва, че няма никаква пречка ние да отидем малко по-напред от други страни с по-консервативни правни системи и да се възползваме от този повод, за да сведем имунитета на народните представители до тяхната неприкосновеност и, разбира се, до принципния идентитет за това те да не носят отговорност за техните гласувания и мнения в Народното събрание.

На второ, и последно, място ми се иска да взема отношение единствено по така наречения своеобразен "импичмънт" на председателите на върховните съдилища и на главния прокурор. Сама по себе си идеята е добра. По начина, по който е предложена обаче, ми се струва неправилна. Защото вместо да направи освобождаването на висш магистрат подчинено само на професионални мотиви, то го подчинява на политически мотиви.

И второ, вместо да облекчи процедурата, когато се търси отговорност на висшите магистрати, то я затруднява. Аз си представям, че можем да илюстрираме това най-добре, ако дадем един пример за довеждане до абсурд. Висш магистрат в продължение на година и половина е в кома в болницата – трайна фактическа невъзможност да изпълнява служебните си задължения, продължила повече от една година. Честно да си призная, не виждам каква е ролята на Народното събрание при констатацията на това обстоятелство. И се питам: ако Народното събрание не може да събере 2/3 мнозинство, този човек ще престане да бъде в трайна фактическа невъзможност ли? Човекът е отишъл и е станал дървосекач в Канада, няма го три години – нима ако Народното събрание не констатира този факт с това високо мнозинство, което не винаги е лесно да се събере, този човек си промени положението си и изведнъж ще се окаже действащ магистрат?

Мисля си, че трябва да обсъдим внимателно дали изобщо Народното събрание трябва да се занимава с този въпрос; дали високите мнозинства в Народното събрание няма да направят тази отговорност на практика невъзможна; дали не бива да запазим правото на Народното събрание само да сезира Висшия съдебен съвет; дали не трябва да помислим тази процедура да не се провежда пред Конституционния съд. Тоест струва ми се, че в уредбата на така наречения импичмънт на висшите магистрати има още доста върху какво да се поработи.

Благодаря Ви, господин председател.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Благодаря Ви, господин Велчев. Давам думата на министъра на правосъдието проф. Петканов.

МИНИСТЪР ГЕОРГИ ПЕТКАНОВ: Благодаря, уважаеми господин председател. Уважаеми дами и господа народни представители, становището на Министерството на правосъдието е депозирано, предполагам, че е пристигнало при вас в писмена форма. Тук бих искал да кажа публично, че Министерството на правосъдието подкрепя направените предложения за изменение и допълнение на Конституцията.

Ако позволите, ще направя леко отклонение. Знаете, че наскоро гост на нашата страна беше еврокомисарят Фратини и аз надълго и нашироко го запознах с тези предложения и получихме неговата подкрепа. Ако ми позволите, да кажа две-три неща по тези предложения. Първото е относно имунитета – това, за което говори колегата Велчев. Моето мнение е абсолютно същото.

Освен че Министерство на правосъдието подкрепя предложенията, които се правят, ние сме готови да подкрепим и други, с които да се отиде по-напред. Едно от тях е във връзка с имунитета на депутатите. Аз лично споделям виждането, че имунитетът трябва да се разпростира само досежно това да брани депутата за изказванията му в пленарната зала. И толкова.

Второ, искам да се спра на § 7, с който се допълва чл. 130 от Конституцията, в три направления. Първото направление е по т. 3 – министърът на правосъдието прави предложения пред Висшия съдебен съвет за назначаване, повишаване и освобождаване на магистратите. Текстът звучи така, както господин Григоров го каза. Остава се с убеждение, че единствено правосъдният министър има такова правомощие и то изключва правомощията на самия Висш съдебен съвет. Такова правомощие министърът има и днес. Следователно тук е необходимо да бъде направена редакционна промяна и да се предвиди паралелната компетентност между Висшия съдебен съвет и министъра на правосъдието.

По т. 4 – организира квалификацията на магистратите. Звученето на тази норма е, че това е изцяло негово правомощие, а то не е така. Основно правомощието е на Висшия съдебен съвет, респективно на Националния институт по правораздаване. Тази норма или трябва да отпадне, или да бъде изпълнена със съдържание. В какво се изразяват неговите правомощия по това организиране? Към настоящия момент ние имаме трима представители в управителния съвет – министъра, заместник-министъра и още един колега, участваме в работата на управителния съвет. Ако това се има предвид, нека да се допълни в този смисъл. Ако не, може би е по-добре да отпадне и тази норма няма нужда от съществуване.

И сега, най-важният въпрос е в т. 1 – правомощията на правосъдния министър в сферата на бюджета. Аз споделям това, което всички колеги казаха, към настоящия момент министърът на правосъдието няма нужда от такива правомощия. За другите две норми, господин председател, аз казах, че се нуждаят от редакционна поправка основно, но да останат. Тази норма обаче ми се струва, че трябва да бъде премахната. Най-малкото поради това, че министърът на правосъдието ще бъде буферът между отделните власти. Как министърът ще изготвя бюджета на съдебната власт и ще го съгласува с Висшия съдебен съвет? Можете ли да си представите какво ще стане?

Така че, за да избегнем тези конфликти, за да избавим министъра от неловкото положение, в което той ще изпадне, аз мисля, че нормата трябва да бъде премахната.

Освен това тази норма съществено ще накърни независимостта на съдебната власт, в това няма никакво съмнение. Благодаря ви.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Давам думата на омбудсмана на Република България господин Гиньо Ганев.

ГИНЬО ГАНЕВ: Ако се вгледаме в дълбокия смисъл на Конституцията от юли 1991 г., тя въздига като два равнопоставени принципа върховенството на закона, но и върховенството на правата на човека. Не едното против другото, а едното заедно с другото. И като израз на тази идея заедно с конституционната повеля да се регламентира всичко което може в тази посока, се прие от 39-ото Народно събрание – аз ще бъда много кратък – този Закон за омбудсмана след епохални политически и парламентарни екскурзии на хора, които и след тях трудно сричаха понятието омбудсман. Има и още един детайл, господин председателят си го спомня добре, че в самия последен ден на миналото Народно събрание, датата е 18 май, едва тогава се прие Правилник за приложението на Закона за омбудсман, който се изискваше, за да има нормативната уредба своето действие. Нямахме нито политическо време, нито политическа психология да се осмисли конституционната тенденция в Европа конституционно да бъде закрепена институцията омбудсман и да се създадат такива ефикасни механизми в защита на основните права и свободи на хората в отношението гражданин-администрация.

И още нещо, необходимостта от това конституционно закрепване – лош, но стар израз – на институцията на националния омбудсман подчертава теоритично, че се повишава доверието към държавата при едно-единствено условие – ако тя защита човешките права.

И една препоръка. Понеже все се позоваваме на чужди източници, Парламентарната асамблея на Съвета на Европа от 2003 г. препоръчва държавите членки да конституционализират институцията на своите омбудсмани. Приложили сме един пример, господин председателю, към един писмен материал, който ще връча след малко, едно изброяване на тези европейски държави, където това е направено и конституциите им включват идеята за омбудсман. Няма да чета всичко, тук са Австрия, Дания, Гърция, Испания, Португалия и т.н. Но подчертавам едно друго интересно явление – в три от тези държави първо е приет закон и после конституцията урежда положението на омбудсмана. Това са Португалия, Полша и Гърция. Това е и случаят в България – нищо лошо.

Ние изразяваме подкрепа на законопроекта в частта му, в която се конституционализира омбудсманът на България. И изглежда защото много предварителни разговори водих и аз, за тези, които не са чели скоро, трябва да се напомни Решение № 3 на Конституционния съд от 2002 г., защото пак питаха дали ако се конституционализира омбудсманът, това няма да внесе дисбаланс в установените баланси между властите в Конституцията. Това решение на Конституционния съд, което се занимава с Велико Народно събрание и с Обикновено Народно събрание, изрично казва:

формата на държавно управление няма да се промени, ако се създаде – чуйте! – нов конституционен орган, който не е основен и създаването му не влияе върху баланса между останалите органи и основните конституционни принципи. И даже изрично се казва в самото решение, че такъв би бил например общественият защитник (омбудсман).

На базата на всичко това и в хармония с изискванията на Европейския съюз, тогава когато Конституцията в своите поправки иска да реформира съдебната власт в най-широк смисъл на думата, в борбата с корупцията, разбира се, стои идеята да се създадат ефикасни извънсъдебни механизми за уреждането на спорове и закрила на правата и интересите на гражданите. Аз това го извличам, честно казано, при един спокоен прочит на целия мониторингов доклад от 25 октомври, където на три места се говори за тази идея. Разбира се, и в проекта за Европейска конституция, в която е включена уредба на самия европейски омбудсман.

И сега по една втора идея, която развивам много кратко, без особена страст - зачитането на човешките права и основните свободи. Аз поздравявам тук нашия колега господин Арабаджиев, който в едно предаване наскоро наблегна много върху смисъла на чл. 6 от Договора за Европейския съюз. Оттам се разбира, че същността на целия този съюз е зачитането на правата на хората и достойнството на личността. И щом това е така и за да се гарантира реално върховенството на основния закон, се поставя въпросът кои органи трябва да сезират Конституционния съд. И след като те са изброени в чл. 150 на Конституцията, до известна степен стои открит въпросът за необходимостта една висока държавна институция да сезира Конституционния съд преди всичко от гледище на правата и свободите на човека и на хората. Сякаш естествено е това да бъде омбудсманът на България.

По силата на тази логика омбудсманът е оправомощен да сезира Конституционния съд в редица европейски страни. В материала, който ще ви бъде раздаден – искам да помоля за това – има цял каталог на тези страни, изброени поименно. И пак тази Препоръка № 1615 от 2003 г. на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа. Тя изрично казва държавите членки да уредят правомощието на омбудсмана да сезира съответния конституционен съд. И тук един каталог от държави, където това е уредено – Австрия, Испания, Португалия, Чехия, Полша, Словения, Унгария, Латвия и т.н. Списъкът е приложен.

Целият въпрос е, защото чух и аз обръщението на президента господин Първанов, той смята, че сезирането от омбудсмана на Конституционния съд е във връзка с индивидуалната жалба. Не ми се правят анализи сега, там, където това е уредено, се говори за възможността омбудсманът да се обърне към съответния конституционен съд или съвет, както се нарича във Франция, с оглед да се поправят закони, с прилагането на които се нарушават правата на човека или само се застрашават, без непременно това да се свързва с индивидуалната жалба.

Искам да завърша с това разсъждение: ние предлагаме Народното събрание заедно със Закона за изменение и допълнение на Конституцията да уреди и това правомощие на омбудсмана той да се обръща към Конституционния съд, все имайки предвид идеята за защита на правата на човека, така както иска чл. 6, ако сме юристи, от Договора за Европейския съюз.

Господин председател, аз ще предам мотивирано всичко това и ако Вие прецените, да го предоставите на Комисията по промяна на Конституцията.

Благодаря.

**ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ:** Ще бъде раздаден, господин Ганев.

Когато се правеше Конституцията през 1991 г. идеята беше да има специална глава за омбудсмана, нали така, господин Ганев? Но не можахме да стигнем да направим такава глава.

**ГИНЬО ГАНЕВ:** Нека да добавя един щрих. Аз бях председател на комисията, която подготвяше новата Конституция. Шестнадесет проекта, един от които на група експерти – да се конституционализира омбудсманът. Имаше и още един проект на БСП, защото БСП имаше 2-3 проекта, в който това също се предвиждаше. Дори се обсъждаше от експерти конституционалисти от много високо ниво. Виждам тук Снежана Начева, не знам дали тя е участвала. Емилия Друмева – да. Но понятието "омбудсман" едва се сричаше. Днес то се разбира малко повече, но висши органи на властта продължават да го артикулират.

**ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ:** Има думата господин Пламен Киров – представител на президента и специалист по конституционно право.

**ПЛАМЕН КИРОВ:** Благодаря Ви, господин председател.

Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа народни представители и гости! Трудно бих определил качеството, в което говоря, тъй като вие знаете, че президентът няма официален говорител. Така че говорейки по въпросите, свързани с поредните изменения на Конституцията, изразявам и мнението на Президента на Републиката.

От друга страна, Президентството, разбирано по нашия конституционен модел, представлява Администрацията на Президента, която също не мога да задължа със своето мнение. Тук съм като секретар по юридическите въпроси на Президента на Републиката и като лице, което има известни

познания в областта на конституционното право. Искам да изразя отношението си към Законопроекта за изменение и допълнение на Конституцията, който предстои да бъде обсъждан. Не са чести случаите, когато една уважаваща себе си държава в продължение на четири години три пъти изменя Конституцията си, при това два пъти в една и съща материя. Но така или иначе, на нас ни се налага, налага се, поради обясними причини.

Искам да заявя, че предложеният Законопроект за изменение и допълнение на основния ни закон е в правилна посока. Той отговаря както на очакванията на българското общество, на българските граждани преди всичко, така и на нашите европейски партньори.

Какво конкретно може да се каже по текстовете на законопроекта?

На първо място, става въпрос за този прословут имунитет на народните представители. Давам си сметка, че последната, крайната дума имат народните представители, които ще гласуват в каква степен да бъде ограничен техният имунитет. Давам си сметка, че ми е лесно да разсъждавам и да давам препоръки, защото не съм народен представител. Може би, ако бях от другата страна, мнението ми би било различно.

Съществува обаче една обща тенденция и в европейския конституционализъм да бъдат смекчавани и постепенно да отпаднат имунитетите, дотолкова доколкото те представляват една привилегия. В същото време обаче имунитетите дават възможност на народните представители да бъдат свободни в изразяване на интересите на техните избиратели и интересите на нацията.

Личното ми мнение е, че имунитетът би следвало да бъде сведен до неприкосновеност на народните представители. Но си давам сметка, че ако се стигне дотам, предвид на особености на региона и на България, има възможност работата на народния представител да бъде смущавана непрекъснато със серия от дела от частен характер. Това ще му пречи да осъществява своята основна функция. Така че не мога да не си дам сметка, че в случая предложението народните представители да не носят наказателна отговорност по престъпление от общ характер може би е една балансирана позиция, която най-вероятно ще стане и последна воля на парламента.

Що се отнася до конституционното закрепване на една нова институция, първо създадена със закон, сега вече с предложение да намери конституционно място, каквато е институцията на омбудсмана, подкрепям предложението на вносителите на законопроекта. Държа да отбележа, че текстът, макар и лаконичен, дава някаква представа за облика на институцията, а именно, че омбудсманът се избира от парламента, защото има системи, където той не се избира от парламента.

На второ място, определена е неговата конституционна функция – да се застъпва за правата и свободите на гражданите и техните организации.

В същото време обаче като че ли законопроектът отстъпва от един конституционен принцип и една традиция - когато се закрепва, създава една конституционна институция, по някакъв начин да бъдат очертани нейните правомощия. В предлаганата ал. 2 на чл. 91а правомощията и дейността на омбудсмана се препращат към законодателна уредба.

Подкрепям предложението на Президента на Републиката и ще се постарая да конкретизирам параметрите му, дотолкова доколкото то остана като че ли неразбрано от голяма част от народните представители и представителите на медиите – конституционно да се даде възможност на омбудсмана да сезира конституционната юрисдикция – Конституционния съд на Републиката, естествено, не като някаква пощенска кутия той да препредава молбите и частните жалби на гражданите, свързани с евентуално претендиране за неконституционност на закони. Става въпрос за нещо съвсем друго.

Добре известно е, че омбудсманът не действа служебно, той действа, когато бъде сезиран със съответна жалба, сигнал или молба от граждани. Той преценява по кои жалби да предприеме проверки, той преценява кои жалби, при това може да има натрупване на жалби в една насока, които да атакуват конкретен текст от закон с оглед неговата неконституционност. В тези случаи няма нищо лошо в това омбудсманът да има възможност да сезира Конституционния съд, но не и изобщо по цялата палитра на правомощия на Конституционния съд, а що се отнася до атакуването на закон или на част от него относно неговата противоконституционност. При това такава противоконституционност, която засяга основните права и свободи на гражданите, уредени в Глава втора на българския основен закон.

Нека да припомним, че в чл. 150 на българската Конституция такава възможност се дава на общинските съвети, в случаите, когато се касае за спорове за компетентност между централната държавна администрация и органите на местното самоуправление.

Що се отнася до създаването на нова т. 16 в чл. 84, а именно изслушването и приемането на годишните доклади на тримата висши магистрати, ми се струва и тук ще си позволя да възразя на председателя на Върховния касационен съд господин Григоров, че мястото на тази разпоредба е именно в правомощията на Народното събрание. Дали ще бъде в т. 16, струва ми се, че надали това правомощие трябва да е накрая в изброяването в текста на чл. 84, но по това може да се помисли.

Защо? Защото не става въпрос само за изслушване на годишните доклади, става въпрос за изслушване и приемане на годишните доклади. Приемането не може да стане по друг начин, освен с решение на Народното събрание. И това си е правомощие на Народното събрание, което няма място в главата за съдебната власт. Това е моето мнение.

Що се отнася до изслушването на докладите на председателите на Върховния касационен и

Върховния административен съд, ще се солидаризирам с изказаните становища преди мен, че тези двама висши магистрати няма какво друго да отчетат, освен дейността на съответните съдилища. Струва ми се, че по-скоро тези доклади ще бъдат направени с оглед на една съдебна статистика. Не могат да се коментират нито решения, нито тълкувателни решения, защото те се мотивират, няма какво да бъдат излагани пред Народното събрание и допълнително да бъдат мотивирани. По друг начин се отнасям към предложението за изслушване и приемане на годишния доклад на главния прокурор. Става въпрос за съвсем друга система, с други функции в рамките на съдебната власт.

Подкрепям предложението, което цели уреждането, по-точно уточняването правомощията на прокурора и правомощията на следствените служби, а именно промените в чл. 127 и чл. 128. Що се отнася до промените в чл. 129, бих могъл да споделя следното. Непонятно за мен е защо отпадна възможността Президентът на Републиката да освобождава по предложение на Висшия съдебен съвет висшите магистрати при навършване на 65-годишна възраст. В текста се предвижда, че президентът освобождава висшите магистрати само в случаите на точки 2 и 3, а именно – при подавана на оставка и влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание "лишаване от свобода за умишлено престъпление". При подаване на оставка ми се струва, че хипотезата е безспорна. В случая отпада освобождаването при навършването на 65-годишна възраст – по предложение на Висшия съдебен съвет. С оглед на правна симетрия би трябвало тази хипотеза да бъде вкарана в предлагания текст.

Що се отнася до въпросните точки 4 и 5, когато предвижданите промени предлагат една своеобразна процедура на импийчмънт, която не е съвсем точно да я наричаме така, на първо място, стои въпросът за основанията. Надали основанието "трайна фактическа невъзможност да изпълнява задълженията си за повече от една година" би следвало да бъде на преценката на Народното събрание. По-скоро би трябвало да си остане в правомощията на Висшия съдебен съвет. Тук вече бе даден пример. Какво би станало, ако парламентът не може да събере мнозинство от 2/3 при една очевидна трайна фактическа невъзможност на висшия магистрат да изпълнява своите функции? Това означава, че той не може да бъде освободен, въпреки че е в невъзможност да изпълнява функциите си. Тук процедурата по-скоро затруднява излизането от тази обективна ситуация.

Що се отнася до второто основание – тежкото нарушение или системното неизпълнение на служебните задължения, както и действия, които накърняват престижа на съдебната власт – това е същинското основание парламентът да поеме инициативата. Но как се реализира тази инициатива? В предложения текст тя се реализира като една компилация между текста на чл. 103, а именно – импийчмънта на президента. Там си спомнете, че 1/4 от народните представители повдигат обвинение, парламентът се конституира като обвинител с вземане на решение с мнозинство от 2/3 и случаят отива в Конституционния съд за решаване. Това е чл. 103 от Конституцията. Тук се предвижда подобна хипотеза, но тя е компилирана със съществуващия текст на чл. 129, ал. 2. Парламентът взема решение с мнозинство от 2/3 и при това положение президентът трябва да освободи съответния магистрат. При това е предвидено, че президентът може да откаже първоначално. **Аз не знам кой ще бъде този президент, който ще дръзне да се противопостави на едно парламентарно мнозинство от 2/3 народни представители?! Последната хипотеза като че ли е малко изкуствено внесена в текста.**

**По мое мнение би трябвало дори с оглед на една правна, юридическа симетрия, ако възприемаме института на импийчмънт на висшите магистрати, защо да не се използва процедурата, която Конституцията е възприела за импийчмънта на Президента на Републиката?** Тоест, да се повдигне обвинение от Народното събрание, но един независим, неполитически орган като Конституционния съд да се произнесе, при което неговото решение ще бъде задължително за президента. Тоест, той ще бъде длъжен да освободи магистрата, ако се приеме, че действително е налице хипотезата на т. 5 от ал. 3 на чл. 129 от Конституцията.

Накрая, бих си позволил да кажа нещо и по последния предлаган текст, а именно измененията в чл. 130 – създаването на нова ал. 6. Предложението има своя смисъл, но трябва да отбележим, че министърът на правосъдието ще бъде единственият министър, на който са скрепени конституционно правомощията. Друг такъв министър в българската Конституция няма. Това означава, че Министерството на правосъдието винаги ще го има, без него не може! Това не е лошо.

РЕПЛИКИ: Това и досега е така. (Шум и оживление.)

ПЛАМЕН КИРОВ: В Конституцията е споменат.

Що се отнася до предлагане на проект за бюджет, няма нищо лошо в това министърът на правосъдието да го направи. Така или иначе след това този проект за бюджет, който е гласуван и приет с решение на Висшия съдебен съвет, отива в Министерския съвет.

Що се отнася до т. 2 – да управлява имуществото на съдебната власт, този текст откровено е насочен да бъде заобиколен, да бъде преодоляна съществуващата практика в решенията на Конституционния съд. И в това няма нищо лошо.

Колкото се отнася до отправянето на предложение за назначаване, повишаване, понижаване, освобождаване на магистрати – също няма нищо лошо, стига обаче законодателят да не редуцира правото на членовете на Висшия съдебен съвет да правят тези предложения. Защото тогава

единственият, който ще може да прави тези предложения, ще бъде министърът на правосъдието, тъй като това е негово конституционно правомощие – ако бъде приет този текст. Като че ли не е мястото на министъра на правосъдието да организира квалификацията на магистратите. Нека това си остане правомощие на Висшия съдебен съвет. Благодаря ви за вниманието. Извинявайте, че бях многословен.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Благодаря, господин Киров.

И така, уважаеми членове на комисията, изслушахме поканените представители на съда, прокуратурата, на Министерството на правосъдието, на следствието, на омбудсмана, на Президентството. Това е и точката от дневния ред.

Искам искрено да им благодаря за тяхното участие. Искам да благодаря на всички, които участвахте с мненията и становищата си. Разбира се, правото е спорна наука, но ще имаме предвид при обсъждането в комисията вашите становища. Още веднъж ще заявя, че стенографският протокол и материалите, които ми предадоха, ще бъдат раздадени на всички членове на комисията.

Знаете, че Конституцията има три четения. Първото е по принцип. Може би голямата работа ще бъде между първото и второто четене за всички тези предложения и варианти, за да намерим най-целесъобразното разрешение за българските условия и най-точните редакции, защото действително доста неща трябва да се изгледят и в редакционно отношение.

Гиньо Ганев искаше да каже нещо за финал.

ГИНЬО ГАНЕВ: Не исках да повдигам спор, това не е спор, но току-що чух от господин Киров, че пътят индивидуална жалба – намеса на омбудсмана и тогава – Конституционен съд - това не е вярно. Омбудсманът може да се самосезира, а не непременно да чака някой да му изпрати молба.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Благодаря Ви.

И ние премълчахме доста спорни моменти.

Уважаеми колеги ще продължим във вторник от 13,00 ч. следобед с разисквания за първо четене и евентуално гласуване. Мисля, че ще можем да стигнем до гласуване, а ако не – в сряда.

Припомням, задачата е 3 февруари, петък, законопроектът да бъде внесен и разгледан в пленарната зала.

Затова моля във вторник в 13,00 ч. всички да бъдем тук.

В понеделник ще се постарая или най-късно във вторник сутринта всички материали да бъдат размножени. Всеки един народен представител може да мине през кабинета ми, госпожа Хинова ще бъде там, за да ви предаде материалите. Те ще бъдат предоставени на вашето внимание, за да имате възможност да се подготвите.

Благодаря ви. Приятна събота и неделя и разбира се – приятна вечер!

(Закрито в 15,25 ч.)

**Съюз на съдиите в България**  
София 1000, бул. "Витоша" № 2, ет. 3, ст. 68  
Тел.: +359 2/ 980 58 89

E-mail: buljass@hotmail.com  
Internet site: www.judgesbg.org

**ДО  
Г-Н ГЕОРГИ ПИРИНСКИ  
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА  
40-ТО ОБИКНОВЕНО  
НАРОДНО СЪБРАНИЕ**

**СТ А Н О В И Щ Е**

**На Управителния съвет на Съюза на съдиите в България /ССБ/**  
относно проекта за Закон за изменение и допълнение на Конституцията  
на Република България

**УВАЖАЕМИ НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,**

Във връзка със започналата процедура за изменение и допълнение на основния закон на страната в частта относно уредбата на съдебната власт и отношенията ѝ с другите две власти, ССБ би желал да отправи своите препоръки за прецизиране на вече приетите на първо четене текстове, с оглед постигане на вътрешна хармонизация на Конституцията в окончателния ѝ вариант. Държим да отбележим, че по никакъв начин не се стремим да осуетим или забавим съдебната реформа, която считаме за повече от належаща. Тъкмо напротив – желанието ни е подготвената промяна да отговори на целите, посочени в мотивите към самия законопроект, а именно “да се подобри взаимодействието между органите на законодателната, изпълнителната и съдебната власт” при съхраняване независимостта на съдебната власт предвид на нейното обществено предназначение. Така или иначе, с оглед етапа, на който се намира процедурата, нашите забележки и препоръки могат да бъдат само уточняващи и редакционни.

Относно предложения текст на чл.129, ал.6, предвиждаща възможност за освобождаване на председателя на ВКС, председателя

на ВАС и главния прокурор от Народното събрание, се присъединяваме към вече многократно изказваните в общественото пространство опасения, че по този начин сериозно се накърнява баланса и равнопоставеността на властите. По никакъв начин не считаме, че ръководителите на съдебната власт трябва да са безконтролни и безотговорни в действията си. Процедура за тяхното отстраняване на посочените основания /чл.129, ал.3, т.4 и 5/ категорично трябва да има. Логично е също така тази процедура да бъде иницирана от народното представителство /доколкото членовете на кадровия орган на съдебната власт все пак са служебно зависими от своите началници и това ограничава свободата им на действие/. От гледна точка на принципите на правото, изискващи отделяне на функцията на обвинението от тази по наказването, твърде смущаваща е идеята, решението да се взема от същия орган, който предлага освобождаването. Не бихме искали да обръщаме отново внимание и върху реалната опасност, поредното политическо мнозинство на деня своеволно да подменя неудобните му ръководители на все пак независимата съдебна власт. Въпрос на вътрешна хармонизация и балансираност е в Конституцията да се предвиди, че решението следва да се вземе от орган, еднакво отдалечен от трите власти и стоящ над тях /каквото е всеки арбитър/ - Конституционният съд, който отстранява президента и вицепрезидента в аналогичната хипотеза на чл.103. В тази връзка нашето предложение е текстът на чл.129, ал.6 в окончателния си вариант да предвижда, че обвинението пред КС се повдига и поддържа по предложение на най-малко една четвърт от народните представители, като КС го разглежда в 1-месечен срок от неговото внасяне и ако бъде установено, че по отношение на председателя на ВКС, председателя на ВАС или главния прокурор е налице някое от основанията по чл.129, ал.3, т.4 и 5, пълномощията им се прекратяват. Държим да изтъкнем и още едно съображение – дори и решението да се взема от Народното събрание, указът на президента, с който се финализира процедурата, така или иначе ще подлежи на атакуване пред КС по отношение на неговата конституционност. В крайна сметка, решението пак ще се вземе от КС, но биха могли да възникнат проблеми, ако той обяви указа за противоконституционен, а междувременно на длъжността е избран нов титуляр.

Сериозно сме загрижени и от формулировката на повечето от предложените и приети на първо четене промени, уреждащи правомощията на министъра на правосъдието – считаме, че същите закрепват едно недопустимо и с нищо неоправдано навлизане на орган



на изпълнителната власт в компетентността на независимото правосъдие. Не възразяваме срещу редакцията на чл.130, ал.6, т.2 – действително, управляването на имуществото и сградния фонд на съдебната власт нямат нищо ощо със самото правораздаване. Няма пречка да остане и предложеният текст на т.5, но с известно прецизиране – като се посочи, че министърът упражнява контрол за реда и сроковете на образуване, движение и приключване на делата /терминът “решаване” създава усещането, че се цели установяване на контрол и върху съдържанието на съдебните актове, макар и очевидно идеята да не е била тази/. Настоятелно апелираме да не се приема текстът на т.1 - изготвянето на проект за бюджет на съдебната власт от страна на министъра, без самият ръководен орган на магистратурата да взема участие в изработването му. Това предложение противоречи на друга конституционна норма, която е норма-принцип – чл.117, ал.3 от Конституцията. Няма логика и обективно обусловена обществена необходимост от това разрешение – откъде министърът ще получи информация за конкретните потребности на отделните звена в магистратурата? От самите тях- те ще посочат необходимите според тях суми и е нормално да поискат предвиждането им в държавния бюджет чрез ръководния си орган, който да ги обобщи. Освен това, така или иначе Народното събрание е органът, който приема бюджета и няма да е обвързан от този на съдебната власт, който и да го е предложил – тогава защо е необходимо бюджетът да се предлага от министъра, който при това ще е обективно затруднен да го обоснове? Едва ли вносителите на законопроекта са имали за цел да предвидят механизъм, с който съдебната власт бъде поставена “на колене” чрез ограничаване на бюджетните средства – по този начин съвсем ненужно бихме се върнали в първите години на утвърждаване на демократичните ценности. Убедени сме, че идеята е с предложените промени да направим крачка напред в подобряване на взаимодействието между властите, а не да ги поставяме в състояние на ненужна и опасна зависимост.

Смятаме за излишен текста на т.3 /и сега го има в Закона за съдебната власт/, но ако остане, добре е в окончателната му редакция да се предвиди, че кадрови предложения могат да се правят и от представители на съдебната власт, определени със закон. В противен случай би се оказало, че правото да се правят предложения принадлежи само на министъра, а очевидно идеята не е такава.

На последно място, но не и по значение, считаме за неуспешна предложената редакция на т.4, според която министърът на

правосъдието организира квалификацията на магистратите. Предлагаме или същата да отпадне, или редакцията ѝ да се промени в смисъл, че министърът на правосъдието провежда държавната политика в областта на юридическото образование и придобиването на юридическа правоспособност. По този начин ще отговори на една наистина наболяла обществена потребност – въвеждането на държавен контрол по отношение на хаотичното и прекомерно производство на юридически кадри от страна на множество висши учебни заведения с различни изисквания за достъп и различно качество на обучението. Колкото до обучението и квалификацията на магистратите, тази дейност не може да е изолирана от самата съдебна власт, за чиито нужди се провежда това обучение. Това е специфично обучение, насочено да подпомогне и осигури практическата правораздавателна дейност, поради което /както сочи и европейският опит/ то следва да се провежда от действащи магистрати, осигуряващи връзката между обучението и практиката. Няма обществена потребност да се променя действащата формула на обучението на съдиите, прокурорите и следователите – всички проверки от страна на европейските ни партньори сочат институционализираното обучение на българските магистрати като един от малкото /за съжаление/ примери за успех на съдебната ни реформа. Европейската харта за статута на съдиите изрично и категорично изисква обучението и квалификацията на магистратите да се провежда от “орган, независим от изпълнителната и законодателната власт, половината от членовете на който са съдии, избрани от техните колеги” – какъвто орган може да е само ВСС, но не и министърът на правосъдието. И накрая – един формален аргумент. Не се предлага промяна в редакцията на чл.129, ал.1, според който магистратите се назначават и повишават от ВСС. А тяхното обучение е част от този процес – според вече внесения в НС проект за Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, първото назначаване в системата на правосъдието е обусловено от успешно издържан конкурс, обучение в Националния институт на правосъдието и финален изпит. Следователно, ако се предвиди правомощие на министъра да организира обучението, в Конституцията ще е налице вътрешно противоречие – изключителните кадрови правомощия ще принадлежат на независимия ВСС, но част от процеса по подбора и назначаването ще е на пряко подчинение на министъра на правосъдието.

Искрено се надяваме, че отправления от ръководството на Народното събрание призив към институциите и гражданското

общество, да се предлагат конкретни идеи между първо и второ четене на конституционните промени не е бил формален и популистки. Разчитаме, че направените по-горе предложения и забележки ще бъдат взети предвид от народните представители при второто четене на предложените промени в Конституцията.

От името на УС на ССБ: /п/

Нели Куцкова – председател

София, февруари 2006 г.